

Studiejaar 2009 – 2010

‘Helemaal van jou’

HU Creatieve therapie Beeldend, studiejaar 4. 2009-2010

Periode: 2de semester, periode C & D

Naam: Nicole van der Aa

Studentnummer: 1518930

Groot praktijkproject; Einddocumentatie

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	Pag. 3
A. Zoeken van tevoren (Oriëntatie en Vooronderzoek)	
<i>A.1. Kaderstelling</i>	Pag. 4
A.1.1. Ik heb voor ogen....	Pag. 4
A.1.2. Doelstellingen t.a.v. mijn praktijkproject	Pag. 4
A.1.3. Adresgroep	Pag. 5
A.1.4. Opdrachtgever	Pag. 6
<i>A.2. Wat is er al aan vergelijkbare producten?</i>	Pag. 7
A.2.1. Boeken	Pag. 7
A.2.2. Specialisaties – scripties van studenten	Pag. 8
A.2.3. Internet	Pag. 8
A.2.4. Conclusie	Pag. 8
<i>A.3. Wie is mijn doelgroep?</i>	Pag. 9
A.3.1. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. ontwikkelingsniveau?	Pag. 9
A.3.2. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. beeldende ontwikkeling?	Pag. 13
A.3.3. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. interesses?	Pag. 14
<i>A.4. Is er behoefte aan mijn product in de praktijk?</i>	Pag. 16
A.4.1. Uitslag vragenlijst	Pag. 16
A.4.2. Conclusie	Pag. 19
<i>A.5. Vooronderzoek (planning)</i>	Pag. 20
B. Plan van aanpak	
<i>B.1. Stappenplan voor de uitvoering</i>	Pag. 22
B.1.1. Wat gaat er nu concreet ontwikkeld worden?	Pag. 22
B.1.2. Het stappenplan	Pag. 22
<i>B.2. Urenverantwoording</i>	Pag. 23
<i>B.3. Presentatievorm</i>	Pag. 24
<i>B.4. Evaluatievorm</i>	Pag. 24
<i>B.5. Eindbeoordelaar</i>	Pag. 24
C. ‘Helemaal’ in proces	Pag. 25
D. Leermomenten van de schrijfster	Pag. 41
E. Taadaa (Presentatie)	Pag. 43
F. ‘Helemaal van jou’ in evaluatie	
<i>F.1. Resultaten</i>	Pag. 44
<i>F.2. Mijn reactie op de resultaten</i>	Pag. 45
G. Conclusie	Pag. 50
H. Maar dat is weer een ander verhaal (Aanbevelingen)	Pag. 51
I. Bronnenlijst	Pag. 52
J. En wat er nog meer bij hoorde (Bijlagen)	Pag. 53
<i>Een nawoordje</i>	Pag. 63

Inleiding

Een goede dag, Mijn naam is Nicole van der Aa en ik studeer Creatieve Therapie Beeldend in Amersfoort. Momenteel ben ik aan het afstuderen. Een onderdeel van dit afstuderen is dit Groot Praktijk Project. Ontwikkel gericht een product en bekwaam je in een voor jou belangwekkend vraagstuk betreffende Creatieve Therapie. 'Het boekje; Helemaal van jou' is inmiddels een bestaand product, maar dit is hoe het begon.....

Tijdens mijn minor in Ghana (periode A & B) liet ik mijn gedachten gang al eens gaan over dit project en een product idee was geboren. Door de weinige middelen en mogelijkheden in Verwegistan heb ik dit idee zorgvuldig laten verstoffen.

Even afstoffen.. en daar was mijn idee;

In mijn derde studiejaar liep ik mijn therapiestage binnen een welzijnsorganisatie in Den Haag. Ik werkte binnen meerdere scholen. Regulier onderwijs, vooral allochtone leerlingen. De therapieën en trainingen die ik gaf, alleen en in samenwerking, hadden ten hoofddoel; Stimuleren van de sociale en emotionele ontwikkeling. Ik miste wat binnen het eerste contact met de kinderen waar ik mee werkte, een fijne/ speelse/ uitnodigende manier om het kind en omgeving te vertellen wat hij of zij nu ging doen bij die speciale mevrouw. Een handvat, dat er altijd weer even bij kon worden gepakt als de behoefte daar was. Een idee groeide.

Ik kreeg voor ogen; *Het schrijven en illustreren van een boekje*. Ik wilde graag een boekje (leesboekje, voorleesboek/ prentenboek) ontwerpen voor kinderen die in creatieve therapie gaan, hun ouders, leerkrachten, intern begeleiders, creatief therapeuten etc. Een aantrekkelijk boekje, dat erom vroeg om gelezen te worden. Ik dacht aan kinderen in de basisschoolleeftijd. Dit omdat ik door bovengenoemde stagervaring het gevoel heb dat het voor kinderen van die leeftijd soms nog lastig is om te begrijpen wat er met hen gaat gebeuren door alleen praten. Ook dacht en denk ik dat het behulpzaam kan zijn voor degenen die het kind gaan voorbereiden op de therapie. Samen bij elkaar gaan zitten en het boekje lezen, en het er dan samen over hebben. Verder kan het boekje algemeen informatiemateriaal zijn binnen verschillende instellingen.

Mijn vraagstelling ontstond;

Hoe ontwerp ik een uitnodigend voorlichtingsboekje voor kinderen in de basisschoolleeftijd en andere geïnteresseerden dat op een eenvoudige manier vertelt over creatieve therapie?

Vragen die beantwoord hoorden te worden;

- Wat zijn de doelstellingen (kaderstelling)?
- Wat is er al aan vergelijkbare producten?
- Wie is mijn doelgroep?
- Is er behoefte aan mijn product in de praktijk?
- Hoe ga ik mijn product laten ontstaan?

Antwoorden hierop leest u in hoofdstuk A (Zoeken van tevoren) & B (Plan van aanpak). Verder neem ik u mee langs mijn proces (C. 'Helemaal' in proces) en leermomenten (D. Leermomenten van de schrijfster). Daarna presenteer ik u 'Helemaal van jou' (E. Taadaa) en leest u 'Helemaal van jou' in Evaluatie (Hoofdstuk F). Sluit u dan dit schrijven nog niet, en u zult vinden mijn conclusie (Hoofdstuk G) en aanbevelingen (Hoofdstuk H; Maar dat is weer een ander verhaal).

Veel leesplezier. Het kan zijn dat u eerst een kopje koffie of thee wilt inschenken voor deze lange zit.

Vriendelijke groet,

Nicole van der Aa

A. Zoeken van tevoren (Oriëntatie en Vooronderzoek)

A.1. Kaderstelling

A.1.1. Ik heb voor ogen...

Ik heb voor ogen; Het schrijven en illustreren van een boekje. Ik zou graag een boekje (leesboekje, voorleesboek/ prentenboek) ontwerpen voor kinderen die in creatieve therapie gaan, hun ouders, leerkrachten, intern begeleiders, creatief therapeuten etc. Een aantrekkelijk boekje, dat erom vraagt om gelezen te worden. Ik denk aan kinderen in de basisschoolleeftijd. Dit omdat ik door stagervaringen het gevoel heb dat het voor kinderen van de leeftijd soms nog lastig is om te begrijpen wat er met hen gaat gebeuren door alleen praten. Ook denk ik dat het behulpzaam kan zijn voor degene die het kind gaan voorbereiden op de therapie. Samen bij elkaar gaan zitten en het boekje lezen, en het er dan samen over hebben. Verder kan het boekje algemeen informatiemateriaal zijn binnen verschillende instellingen.

A.1.2. Doelstellingen t.a.v. mijn praktijkproject;

Persoonlijke doelstellingen;

- ❖ Ik merk dat ik er persoonlijk nog steeds moeite mee heb om uit te leggen wat creatieve therapie nu eigenlijk inhoud. Hoe communiceer ik dat naar anderen? Door me hier specifiek in te verdiepen verwacht ik hierin te groeien. Na de presentatie zal ik zelf concreter uit kunnen leggen wat creatieve therapie inhoud, en dit op een ontspannen wijze, en op een persoonlijke manier te kunnen presenteren.
- ❖ Mijn wens, voor mijn ommezwaai naar creatieve therapie, was om illustratrice te worden. Ik zou dan zelf mijn kinderboeken schrijven en illustreren. Voor mijn start op de HU waren mijn opleidingen hier ook opgericht. Ik zou heel graag op deze manier de kans krijgen om de tijd te mogen nemen om een boekje te ontwerpen en mijn opgedane kennis en ervaring van toen toe te passen. De wereld van illustreren en schrijven samen brengen met creatieve therapie.
- ❖ Ik weet zeker dat ik heel veel plezier ga ervaren bij het ontwerpen/ vormgeven van dit product. Ik kijk er naar uit, en dat zegt denk ik genoeg. Dat ik de tijd MAG nemen om te kijken hoe creatieve therapie uit te leggen aan een kind en dit op een manier die een bepaalde leeftijd aantrekt dit in beeld en woord vorm te geven.
- ❖ Ik verwacht dat ik hier meer dan de geplande tijd in moet steken om dit project naar mijn voldoening af te ronden. Ik vrees dat de perfectionist in mij, dit project een uitstekende gelegenheid vind om te voorschijn te komen. Ik zal erg goed de tijd moeten bewaken en plannen.
- ❖ Ik denk dat het een grote uitdaging zal zijn om een aantrekkelijk boekje te maken, een boekje dat kind en volwassenen (voor het kind) echt zou willen gebruiken, als toegevoegde waarde ziet.

Doelstellingen voor het product en de doelgroep(en);

- ❖ Mijn ervaring is dat de wereld van creatieve therapie een niet altijd alledaagse wereld is. Het heeft vaak uitleg nodig wanneer je het noemt. Een kracht van therapie is dat praten minder abstract wordt, makkelijker wordt omdat je iets visueel creëert om

onder andere over te praten. Een dergelijk boekje is ook visueel en ik denk een handig handvat.

- ❖ Een kind in creatieve therapie wordt soms tijdens schooltijden uit de klas gehaald voor een sessie. Mijn ervaring is dat andere kinderen erg nieuwsgierig zijn naar waar hun klasgenootje heen gaat, wat gaat het toch iedere keer doen, en waarom? Voor het kind in therapie zelf lijkt het dan lastig te zijn om dat uit te leggen, misschien begrijpt het kind het ook nog niet helemaal. Het boekje kan hiervoor een handig hulpmiddel zijn. Ik kan me voorstellen dat basisscholen het boekje in bezit hebben en wanneer er een kind in creatieve therapie is op deze school kan het boekje in die klas staan en altijd even gepakt worden. Door het kind zelf, door klasgenootjes of door de leerkracht.
- ❖ Het boekje moet in kindertaal, op het begrip niveau van het kind geschreven zijn. Mijn directe doelgroep zal immers het kind (van 4 tot 13 jaar, basisschoolleeftijd) in creatieve therapie zijn.
- ❖ Verder is mijn doelgroep eigenlijk iedereen die het kind gaan informeren over creatieve therapie en mensen om het kind heen die ook graag willen begrijpen wat het inhoud. Denk aan ouders, zusjes, broertjes, opa en oma, creatief therapeuten, de leerkracht, intern begeleider, klasgenootjes, vriendjes etc.
- ❖ Wat ik minimaal wil bereiken is dat het kind en verdere betrokkenen een verhoogd begrip hebben wat creatieve therapie is (informeren). Verder is mijn wens dat dit boekje het kind ook bewuster in het proces laat stappen. Ik hoop ook dat het boekje eventuele angst voor het onbekende, wat gaat er met mij gebeuren, wegneemt. Dat een kind ontspannen, of minder gespannen naar de therapie gaat.
- ❖ Deze angst voor het onbekende kan heersen bij het kind, maar dus ook evengoed bij de ouder(s). Ik hoop dat het samen doornemen van het boekje een band zal creëren, we gaan dit samen doen.
- ❖ Het boekje wil ik laagdrempelig laten zijn.
- ❖ Het product behoort uit meerdere boekjes te bestaan. Een prentenboekje voor een kind van 4 zal waarschijnlijk niet geschikt zijn voor een kind van 10. Momenteel denk ik aan drie uitgaven. Een prentenboek/ voorleesboek voor kinderen van 4 tot 7. Een leesboekje met illustraties voor kinderen van 7 tot 10. Een pocketboekje voor kinderen van 10 tot en met 13 jaar. Mijn doelstelling is om 1 van de drie boekjes te maken.
- ❖ Het boekje zal het kind bij de hand nemen bij de eerste stap richting creatieve therapie. Het kind verklappen wat er achter het woord creatieve therapie schuilt, op een informele, knusse manier.
- ❖ Het boekje kan ook in het algemeen dienen tot informatiebron over creatieve therapie. Het boekje kan creatieve therapie ook meer bekendheid geven, beter op de kaart van de hulpverleningsmogelijkheden plaatsen.

A.1.3. Adresgroep

Mijn praktijkproject is gericht op de volgende adresgroep;

- Verwijzers; In overleg verwijzen zij kind en ouders door naar creatieve therapie. De verwijzer kan samen met hun evt. de boekjes doornemen wanneer de beslissing tot creatieve therapie genomen is of evt. genomen gaat worden ter informatie of ter introductie.
- Basisscholen; denk aan professioneel gebruik door directeur, intern begeleider, leerkrachten die binnenschools samenwerken met creatieve therapeuten. Ter informering, ondersteuning, introductie aan kinderen, ouders, leerkrachten etc.

- Ouder(s); denk aan ouders die op zoek zijn naar hulp voor hun kind en dit vinden in particuliere hulp in de vorm van creatieve therapie. De boekjes zouden door hen persoonlijk aangeschaft kunnen worden. Het boekje kan hen informeren, ondersteunen, introduceren in wat komen gaat.
- Creatief therapeuten die met kinderen werken; die geïnteresseerd zijn om dit boekje bijvoorbeeld te gebruiken in een eerste gesprekje.
- Welzijnsorganisatie; Sommige welzijnsorganisaties hebben creatieve therapeuten in dienst die scholen bezoeken in bepaalde wijken. Dit boekje zal niet misstaan op de boekenplank op kantoor en kan altijd ingezet worden door de therapeuten ter informatie of ter introductie.
- Overige instellingen die creatieve therapie aanbieden; Het boekje kan wanneer nodig ingezet worden binnen de instelling.
- GGZ; Het boekje kan bijvoorbeeld in de wachtkamer liggen ter informeren van bezoekers. Het kan ook gebruikt worden ter ondersteuning van een (advies) gesprek.
- Dokter; Wachtkamers bij dokterspraktijken bezitten vaak vele boekjes/ folders etc. over velerlei informatie. Dit boekje zou er ook plaats kunnen hebben ter informatie.
- Slachtofferhulp; Kinderen die langskomen bij slachtofferhulp met hun ouders kunnen het boekje inzien. Misschien is dit wat hun kind nodig heeft.
- Studenten die dit boekje als een fijn handvat zien om creatieve therapie te introduceren binnen een instellingen of bij een kind dat zij behandelen.

A.1.4. Opdrachtgever

Zebra Welzijn (www.zebrawelzijn.nl) is mijn fictieve opdrachtgever voor mijn product. Ik liep hier tijdens mijn 3de jaar stage. Ik stuur hen af en toe een procesmail en evt. vragen. Zij zullen ook een onderdeel zijn van mijn evaluatiegroep.

A.2. Wat is er al aan vergelijkbare producten?

A.2.1. Boeken

In de mediatheek heb ik kinderboeken met een boodschap of therapeutische kinderboeken gevonden. Prentenboeken om samen te lezen of voor te lezen en een paar leesboeken waarin 1 problematiek of bepaalde situatie etc. de rode draad vormt. Enkele prentenboeken heb ik hieronder kort beschreven. Dergelijke boeken vond ik niet met als onderwerp creatieve therapie. De schrijfster die ik vooral tegenkwam was Martine Delfos (psycholoog).

- Autisme;
 - o Stijn is anders, M van Vuchelen. Uitgeverij Lannoo, 1998.
 - o Een autistisch kind leren begrijpen en accepteren;
 - o 1 pag. illustratie, dan 1 pag. met tekst. Grote letters, voor te lezen door een ouder of een kind in de onderbouw/ middenbouw. Met handleiding voor ouders en leerkrachten, ook worden achterin het boekje, de plaatjes en tekst toegelicht.
- Boosheid;
 - o Ben is boos, Hiawijn Oram; Satoshi Kitamura. Uitgeverij Lemniscaat, 1991.
 - o Geen toelichting in het boek. Een jongetje word steeds maar bozer en bozer (hij mocht geen tv kijken, want hij moest naar bed), en uiteindelijk weet hij niet meer waarom.
 - o Op beide pagina's illustraties, steeds op 1 van de twee open pag. tekst (zo'n 25 woorden)
- Vergissen;
 - o Monsters en vampiers, spoken en boemannen, duivels en dwergen, levende lijken en griezelige dingesen bestaan niet zegt mijn moeder, Judith Viorst. Uitgeverij Kosmos Amsterdam Antwerpen, 1974.
 - o Geen toelichting in het boek. Over een kind dat ontdekt/ realiseert dat moeders soms wel en soms niet gelijk hebben.
 - o Op beide pagina's tekst (zo'n 25 woorden, grote letters) en beide pag. zwart wit illustraties.
- Seksueel misbruik;
 - o Aap en Schaap, Reinalda Kerseboom & Freida van Ginkel. Uitgeverij SWP, 2007.
 - o In verholde vorm een boodschap vertellen aan een misbruikt kind. Een woord vooraf met korte uitleg over seksueel misbruik bij een kind en uitleg over het boek. Het boek is voor hulpverleners en (beroeps) opvoeders. Richt zich op de toekomst. Steeds 1 pag. tekst in dichtversie (zo'n 15 regels) en 1 pag. illustratie.
- Rouwverwerking;
 - o Dag papa in de hemel, Ingrid van Dongen. Uitgeverij de Bonte Bever te Utrecht, 1998.
 - o Het verhaal over een papa die doodgaat. Gevoelens worden afgewisseld met dagelijkse bezigheden. Een voorbeeld van rouwverwerking door een kind.
 - o Grote kleurrijke illustraties (over 2 pag.) Zo'n tien regels tekst per pag. Steeds 1 pag. tekst en dan een pag. niet.
 - o Geen toelichting.
- Van gewoon naar speciaal of buitengewoon onderwijs;
 - o Aletta en de giraf, Martine Delfos. Uitgeverij SWP, 2008.

- In de 'ten geleide'; Therapeutisch kinderboek/ Voorlichtingboek (om duidelijk te maken wat het overgaan naar de andere school voor hun klasgenoot betekend) Hulpmiddel om problematiek uit te leggen en bespreekbaar te maken en om kinderen te helpen hun verdrietige en soms verwarde gevoelens onder woorden te brengen.
- Voor de basisschoolleeftijd. Het liefst moet het voorgelezen worden, wordt uitgelegd wanneer en hoe.
- In het boek staan extra tekstblokjes voor ouders/ verzorgers met uitleg.
- Steeds 1 pag. plaatje (zwart/ wit) en 1 pag. tekst (+- steeds zo'n 5 tot 20 regels tekst)
- Vind ik persoonlijk een erg goed boekje.
- Angst;
 - Merel is bang, Martine Delfos. Uitgeverij SWP, 2006.
 - In dezelfde lijn als Aletta en de Giraf.
- Egocentrisme;
 - Vogel, Martine Delfos. Trude van Waarden Producties, 1997.
 - In dezelfde lijn als Aletta en de Giraf en Merel is bang.
- Allergie;
 - Witstipje en Fleur/ Ronald en muis, Martine Delfos. Uitgeverij SWP, 2007.
 - In dezelfde lijn als Aletta en de Giraf, Merel is bang en Vogel.

A.2.2. Specialisaties/ scripties van studenten

- Het maken van een voorlichtingsboek voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 10 jaar, Een scriptie door Adrianne van Doorn. Uitgeverij: HvU/ FSAO, 1997. Scriptie drama. FMRCT: 97/301.
 - Het verhaal van Max. Max gaat naar dramatherapie, want hij heeft een 'probleem'.
- Creatieve therapie drama & voorlichting: Een onderzoek naar adequate voorlichting aan ouders op de kinder- en jeugdafdeling van de RIAGG, K Jansen en M Kempers. Uitgeverij Amersfoort: HVU/FSAO, 2003. Scriptie Drama. FMRCT: SPO DR 03/008
 - De schrijfster hopen op meer informatie bronnen t.a.v. voorlichting over creatieve therapie.

A.2.3. Internet

Creatieve therapie is bekend op internet, maar dan wel voor de volwassen mens. In kindertaal kan ik geen boek over creatieve therapie vinden. Op internet staan wel vele therapeutische of informatieve boekjes voor kinderen. Over; troost – echtscheiding- Emoties- Zelfvertrouwen- Liefdesverdriet- helende verhalen- eetstoornissen- wie ben ik- Samen spel- alleen voelen- pesten- adoptie- de dood- nachtmerries- ziekenhuis- kanker (chemotherapie) – Tandarts – autisme- ADHD- dyslexie etc.

A.2.4. Conclusie

Ik kan stellen dat er veel voorlichtingsmateriaal is voor kinderen, ook daadwerkelijk gericht op kinderen. Kleurrijke boekjes, op het niveau van het kind geschreven. Ik kon echter weinig vinden voor het kind op het gebied van creatieve therapie. Niets op het gebied van beeldende therapie. Voor volwassenen lijkt er wel voldoende informatie te zijn.

A.3. Wie is mijn doelgroep?

Mijn doelgroep is ieder kind met een ontwikkelingsniveau tussen de 4 en de 12/13 jaar in Nederland. Regulier basisonderwijs en speciaal basisonderwijs. Ieder kind is in ontwikkeling en kan binnen die ontwikkeling vast lopen door uiteenlopende redenen. Denk aan angst, boosheids, verdriet, het juist niet kunnen tonen van emoties, trauma, geen zelfvertrouwen hebben, niet kunnen concentreren, niet goed met een stoornis om kunnen gaan, het verlies van een dierbare etc. Het kan blijken dat creatieve therapie een goede manier lijkt om het kind weer op weg te helpen. Een eerste contact met 'creatieve therapie' is dan de volgende stap. Dan komt het boekje in beeld ter informatie en om een eerste eventuele angst, spanning voor het onbekende weg te nemen. Een handvat om het kind voor te bereiden op wat komen gaat.

In dit hoofdstuk markeerde ik ook met gele marker de aspecten die voor mij bevestigingen dat voor de doelgroep een voorlichtingsboekje fijn kan zijn.

A.3.1. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. ontwikkelingsniveau?

Ik heb het boek levensfasen¹ gelezen om een overzicht te krijgen van het ontwikkelingsniveau. De mogelijkheden en onmogelijkheden van het kind (4 t/m 12 jaar)

De ontwikkeling van een kind van het 4de tot het 6de levensjaar

Motoriek

Kleuters maken een grote motorische ontwikkeling door. Zij kunnen leren zwemmen, fietsen (nog geen overzicht in het verkeer!), aan een sport doen zoals voetballen, ballet etc. Een kleuter heeft al een dergelijke hand- oog coördinatie dat het zijn veters kan strikken of knopen dichtmaken of zijn tandenborstel zelf vasthouden. Hulp van de ouder/ verzorger is nog weleens welkom voor een goede afloop.

Algemene Beeldende ontwikkeling

Peuters en kleuters tekenen over het algemeen veel en vaak. Wanneer kleuters schilderen doen zij dat in mindere mate met het hele lichaam (zoals de peuter). Steeds meer vanuit de elleboog, pols of vingers. Vierjarigen kunnen o.a. Prikken/ plakken/ stapelen/ scheuren/ vouwen/ puzzelen/ tussen de lijntjes kleuren. Een vijfjarig kind kan vaak al knippen, punniken, met fijner constructiemateriaal omgaan, punniken, grof borduren. Ook kan het al voorbereidende schrijf oefeningen doen.

Concentratie

Oudere kinderen kunnen zich langer op een stimulus of activiteit richten. Zij kunnen ook beter prikkels selecteren dan jongere kinderen. Bij de snelafgeleide kleuter, die niets van de wereld lijkt te willen missen kan een aanbod beter kort zijn en veel variatie.

Waarneming

Bij twee tot zesjarigen is de detail waarneming nog niet ver ontwikkeld. Rond het zesde levensjaar leert een kind dat objecten groter lijken wanneer ze dichterbij zijn. Ze leren over kleuren. Dat kleuren helderder zijn in fel licht en bijna kleurloos in het donker. Kinderen leren dat vormen veranderen door rotatie in de ruimte. (perspectief)

¹ Tieleman, M (2008) *Levensfasen, de psychologische ontwikkeling van de mens*. Boomonderwijs

Objectconstantie. Kinderen leren, wanneer een object gedeeltelijk of geheel uit zicht is het object er nog wel is/ of hetzelfde is.

Denken/ redeneren

Een kleuter leert geleidelijk aan om in oorzaken en gevolg te denken door de rijping van het centrale zenuwstelsel. **Er komt een besef van tijd, van verleden, heden en toekomst.** De werkelijkheid is nog wel vaak te complex om te bevatten. In deze fase wordt het denken aangevuld met fantasie en magie.

Wanneer een kleuter vragen stelt kan je beslissen of je met je antwoord dicht bij de werkelijkheid blijft, **op niveau van het kind.** Een gefantaseerd antwoord kan ook. (Komt een baby uit de buik, of wordt het gebracht door de ooievaar?) Steiner is bijvoorbeeld van mening dat het jonge kind vooral af moet gaan op het gevoel en zijn fantasie en voorstellingsvermogen moet kunnen ontwikkelen. Uiteindelijk krijgen logische elementen de overhand bij het kind en volgt de fase van het concreet- operationele denken (Piaget).

Een kleuter zit volgens Piaget in de fase van het preoperationele denken (peuters ook). Denken voor een kleuter is irreversibel. De redenering andersom volgen is lastig. Er is nog geen conservatiebegrip. (een even grote inhoud in een langs/smalle glas is groter dan in een laag breed glas) De kleuter denkt nog eendimensionaal. Een voorbeeld; Rotterdam ligt in Nederland en Nederland is groter dan Rotterdam. Nederlanders wonen in Nederland, maar een kleuter zal volhouden dat Rotterdammers geen Nederlanders zijn.

Taalontwikkeling

Kleuters kunnen praten over iets dat op dat moment niet aan de orde is, niet plaats vind. Ronde het vijfde jaar richt een kind zich in de taal meer op anderen en het coöperatief gedrag groeit. Een deel van de taal leert een kind solitair. **Verder speelt de kind eigenlijk met woorden en oefent en corrigeert hiermee het eigen taalgebruik. Voor de ontwikkeling van de taal, evenals voor de ontwikkeling van het voorstellingsvermogen, fantasie van het jonge kind is hen veel vertellen en voorlezen belangrijk.** Het voorlezen van verhalen stimuleert ook de passieve taalontwikkeling. De denkontwikkeling, zodat het kind zich later genuanceerd kan uitdrukken. **Op vierjarige leeftijd kan een kind met allerlei volwassenen en andere kinderen met taal communiceren. Rond deze leeftijd zit een kind ook in de 'WAAROM' periode. En het kind wil ook echt een antwoord.**

Persoonlijkheidsontwikkeling en sociale ontwikkeling

Een peuter gaat door de 'koppigheidsfase'(Trotzalter). Daarna is het kind klaar voor de eerste sociale ervaringen. Het kind weet dat het zich af en toe mag laten gelden, maar soms moet het ook rekening houden met een ander. Een voorwaarde om goed samen te kunnen spelen, te komen tot overeenstemming, en te kunnen aanpassen aan sociale regels en afspraken. Rond de tijd dat een kind dit kan is het een kleuter geworden en gaat het naar de basisschool.

Volgens Erikson (1971) krijgt een mens in ontwikkeling een aantal keer met een crisis te maken. Wanneer de mens goed uit deze crisis komt kan het weer verder ontwikkelen. De crisis van de kleuter is de crisis van initiatief en fantasie v.s. schuldgevoel. Een kleuter ontwikkelt volgens Erikson een schuldgevoel wanneer het dingen wil doen tegen de wil van de ouders in, wat de fantasie en eigen initiatief van het kind belemmert. Allebei zijn belangrijk om later doelgericht en gewetensvol te kunnen werken. Een kind van +- 6 jaar kan zijn gedrag beter reguleren en emoties onder controle houden dan tweejarige kinderen. Het kan ook beter rekening houden met de eisen van de sociale omgeving.

Spel

Kleuters spelen nog een groot deel van de dag. Peuters beschouwen speelgoed nog vaak als hun bezit en je ziet vooral solitair spel. Wel naast elkaar spelen, maar niet met elkaar. Kleuters komen al wat beter tot samenspel. Ze kiezen speelmaatjes vaak op uiterlijke kenmerken of speelmaatjes met een mooi bezit of een speelmaatje dat een activiteit beheerst. Later (vaak ouder dan de leeftijd van 6 jaar) worden persoonlijkheidsfactoren belangrijker. “Pietje is mijn vriendje omdat hij altijd vrolijk is”.

Rond de kleuter leeftijd leren de meeste kinderen om zich in de gedachten wereld van een ander te verplaatsen. Vanaf dan leren ze meestal ook de vaardigheid om iets voor anderen te verbergen (geheimen).

Rond het 5de jaar begrijpen kinderen wat eerlijk delen is. Een grote stap in de sociale ontwikkeling. Bij peuters zie je al trots en schaamte bij presentaties of falen. Rond de 4 jarige leeftijd wordt al schuldgevoel aangetroffen. Piaget noemt Heteronome moraliteit bij kinderen tussen de 4 en de 7 jaar. Regels zijn dan absoluut en onveranderbaar. Het gaat het kind om de schade en niet om de intentie.

De ontwikkeling van een kind van het 6de tot het 12de levensjaar

Algemeen

De school neemt een belangrijke plaats in. Het kind verwerft in deze leeftijdsfase meestal makkelijk kennis. Sommige kinderen hebben daar meer moeite mee. Vaak heeft het kind plezier in kennis opnemen.

Lichamelijke ontwikkeling en Motoriek

Het schoolkind ondergaat de zogenaamde strekkingsfase. Het kind groeit dan vooral in de lengte. Daarna volgt vaak de vullingsfase, rondingen ontstaan en lichaamsproporties zijn weer beter verdeeld. De kleuter verdwijnt (een vormeloos buikje, zonder taille, een relatief groot hoofd) en het schoolkind verschijnt. Gemiddeld een plattere buik en lichte taille, relatief langere ledematen en een relatief kleiner hoofd. Dit kan heel snel gaan, een kind moet dan soms wennen aan plotseling langere ledematen. De motoriek is dan soms een tijdje minder vloeiend.

Een redelijk groot probleem komt voor (ontstaat) in deze periode; Overgewicht. Lichamelijke gezondheidsproblemen kunnen ontstaan en ook sociale problemen.

Naast de soms motorische onhandigheid bij groeispurt zie je bij het schoolkind steeds meer verfijning ontstaan in de motoriek. Schoolkinderen kunnen in principe alle typen volwassen sporten beoefenen. Zowel motorisch als cognitief. De coördinatie tussen ogen, handen en voeten wordt vloeiender en meer beheerst. Het kind kiest voor een sport die toch vaak nog sekse specifiek is. Meer meisjes dan jongens doen bijvoorbeeld aan ballet.

Algemene Beeldende ontwikkeling

Schoolkinderen leren (schoon) schrijven, allerlei handvaardigheid zoals breien en timmeren. Zij kunnen bijna alles doen wat een volwassenen ook kan.

Waarneming

De waarneming van het schoolkind wordt nauwkeuriger en gedetailleerder. Een kind kan deze waarnemingen soms al heel gedetailleerd beschrijven. Kleuters kunnen dat nog niet. Schoolkinderen kunnen heel nauwkeurig leren werken. Er is namelijk systematiek in het denken en de waarneming ontstaan. De waarneming wordt zakelijker. Kennis voert hierin de boventoon die de fantasie wat kan remmen.

Denken/ redeneren

De ratio, de logica, is het belangrijkste. Het kind kan nu logisch denken en dat zal het laten zien ook. Het kind is er vaak trots op. Het denken is dus zakelijker en ook minder egocentrisch. Het kind kan in een situatie op meer dimensies tegelijk letten en dit alles ook in verband brengen. Het kind lijkt een weerstand tegen schijn te hebben. Ik weet dat dit nep is hoor, ik doe maar alsof. De behoefte aan fantasie spel is er nog, maar het kind wil ook laten zien dat het onderscheid kan maken tussen fantasie en werkelijkheid. Kinderen tot +- 8 jaar leren vooral door herhalen. Daarna gaat het kind steeds meer een eigen leermethode aannemen. Orde en regelmaat is belangrijk.

Taalontwikkeling

Kinderen hebben in hun voorschoolse periode al een basiswoordenschat ontwikkeld. Door allerlei schoolse ervaringen, contacten en leeswerk ontwikkelen ze een toenemende woordenschat.

Cognitieve ontwikkeling

Het kind is cognitief gemiddeld dus schoolrijp. Het is meestal in staat om logisch redenerend concrete opdrachten uit te voeren. Volgens Piaget bevindt het kind zich in het stadium van de conventionele moraliteit. Het geweten is een belangrijk onderdeel van de belevingswereld en heeft vaak een absoluut karakter. Kohlberg beschrijft 6 stadia in de morele ontwikkeling van een kind; Gehoorzaam zijn om straf te vermijden – Volgens de regels gedragen voor een beloning – Volgens de regels gedragen om afkeuring te vermijden, aardig gevonden worden – Aan de regels houden om straf te vermijden die in de samenleving voor een dergelijk gedrag wordt gegeven – Aan de regels houden omdat het een geordende samenleving wil – Aan de regels houden omdat het er zelf achter staat, vanuit eigen inzicht ernaar wensen te gedragen.

Persoonlijkheidsontwikkeling en sociale ontwikkeling

Een schoolkind kan zich interne voorstellingen maken van situaties met regels, sociale rangordes etc. Ook wil het zich graag bij een groep betrokken voelen en wil daar soms zelfs autonomie voor inleveren. Groepsvorming en vrienden maken is belangrijk. Hiërarchie speelt een grote rol. Omgang met leeftijdsgenoten is erg belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Zoals bij de jonge kinderen baseert een vriendschap eerst op uiterlijk, daarna op iets samen ondernemen, gedeelte interesses.

De interesse van jongens en meisjes in elkaar is gering. Qua ontwikkeling lopen ze niet parallel (meisjes hebben een kleine en tijdelijke voorsprong). Jongens vinden meisjes misschien truttig en meisjes jongens kinderachtig. Freud noemt deze fase de latentie fase. Deze verminderde interesse in elkaar wordt aan het einde van deze fase voorzichtig weer minder.

Presteren is belangrijk voor het zich ontwikkelende zelfbeeld. Ook binnen sport kan op dit gebied een sociaal probleem ontstaan. Is het kind sterk in sport, wordt het hoog gewaardeerd, heeft het succes ervaringen. Presteert het kind 'onder de maat', dan kan het zich achtergesteld voelen of zelfs worden gepest. De gevolgen voor de ontwikkeling kunnen groot zijn. Ook om andere redenen kan een kind worden gepest.

Ontwikkelingsproblemen

Een ontwikkelingsprobleem dat vaak ontstaat bij schoolkinderen is faalangst. Angst om te falen door een bepaalde blokkade. Door succeservaringen kan een kind langzaam weer zelfvertrouwen krijgen en zal het op school ook weer beter gaan. Ook een andere vorm van te

weinig zelfvertrouwen kan problemen in de ontwikkeling geven. Een kind kan door het bovengenoemde pesten problemen in de ontwikkeling krijgen. Ook de pester zelf heeft misschien extra begeleiding nodig hebben om andere gedrag te ontwikkelen.

Een schoolkind kan ook een leerstoornis hebben. **Het kind kan het tempo van het lesgeven niet bijhouden of neemt door een bepaalde reden de leerstof niet goed op.** Of er is juist te weinig uitdaging waardoor een kind juist onder de norm gaat presteren. Denk aan een hoogbegaafd kind. Een kind kan aan een stoornis lijden waardoor het soms niet goed gaat in het basisonderwijs. Denk aan ADHD, autisme, opvoedingsproblemen, gedragsproblemen, gehoorstoornissen, gezichtsstoornissen, dyslexie etc. Vaak kan een kind met extra hulp toch op zijn of haar school blijven. Scholen krijgen dan soms een rugzakje (extra geld en voorzieningen) voor een kind. Een kind kan allochtoon zijn, het heeft de Nederlandse taal niet van geboorte meegekregen, krijgt het thuis misschien nog steeds niet mee en heeft een taalachterstand. Soms is het misschien beter voor het kind als het naar een andere school gaat. Soms kan een kind helemaal niet naar regulier basisonderwijs door bijv. een verstandelijke beperking, een lichamelijke beperking, beperkingen die meer aandacht vragen dan gegeven kan worden. Een kind komt dan vaak in het speciaal basisonderwijs.

A.3.2. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. beeldende ontwikkeling?

Er is veel geschreven over de beeldende ontwikkeling van kinderen, er is dan ook veel over te vertellen. Ik heb voor dit vooronderzoek gekozen voor de tekenen en schilder ontwikkeling van het kind. Hier is veel over geschreven en ik zie het als nuttige achtergrond informatie voor het ontwerpen van het boekje. Het geeft een inkijk in waar het kind momenteel staat. Het boek dat ik vooral heb aangehouden stelt ook dat een kind niet alleen tekent op papier, maar ook met zand in een zandbak, spelend met een autootje, rennend op het schoolplein, tijdens het werken met klei. Herkenbare vormen en fasen in een tekening kan je in grote lijnen doortrekken in andere vormen van creatieve uiting of spel. Ik las het boek; *Kinderen geven tekens*². De fasen op een rijtje gezet;

De eerste kindertekeningen;

- **De grenzeloze tekening.** Een verfijnde motoriek ontbreekt. De verassing van het handelen lijkt belangrijk. (Kinderen van +- 18 maanden tot het 3de levensjaar)
- **De eivormige tekening.** Het ervaren van begrenzing en vorming. (tussen het 2^e en het 3de levensjaar)
- **De slangachtige tekening.** De voorloper van de cirkel. Groei en beweging
- **De spiraalvormige tekening.** Ontwikkelen en uitvouwen. (tussen het 2de en het 4^e levensjaar)
- **De cirkel.** Een fijnere motoriek is ontwikkeld. (vaak vanaf het 2de a 3de levensjaar)
- **Zonnestralen.** Een klein kind geeft vaak nog geen naam aan de tekening. Vaak blijkt het wel een voorloper van een getekende zon. (vaak vanaf na het 3de levensjaar)
- **Stippen.** Het uitdrukken van ritme. Vaak levendig en actief. (vanaf +- het 3de levensjaar)
- **Kruisingen.** Aangeduid als een fase van keuzen maken. (vanaf +- het 3de levensjaar)
- **Ballonnen.** Verwijst naar een fase van ontdekken van de omgeving. (vaak tussen het 3de en het 4de levensjaar)
- **Gekleurde vlakken.** Stabiliteit en bewustheid. (vanaf +- het 4de levensjaar)
- **Smeren en knoeien.** Staat voor controle vasthouden en loslaten.(+- tussen het 3de en vijfde levensjaar)

² Foks-Appelman, T (2005) *Kinderen geven Tekens*. Eburon Delft.

- **Inkleuren van kleurplaten.** Voor o.a. de behoefte aan ordening. (vanaf +/- 3de a 4de levensjaar)

Het kind tekent zichzelf;

- **Kopvoeter** (vanaf peuterleeftijd), en de eerste (voor de buitenstaander nog niet herkenbare) dieren.
- **Kopvoeter met buik**
- **Hoofd met romp** (en verschil tussen jongen, meisje vanaf rond het 4de levensjaar)
- **Details zoals** de mond, haren, oren, handen, voeten, navel (de peuter en kleuter)
- **Details zoals** de nek, kleding, hoofddeksel, genitaliën (vanaf het 5de a 6^e levensjaar)

Huis en boom tekeningen (+omgeving) verschijnen rond het 5de levensjaar (herkenbaar voor een ander). Vanaf +/- het 7de levensjaar komt er rust in de tekenontwikkelingen tot +/- het 10de levensjaar. Kleine ontwikkelingen in vergelijking met ervoor en wat nog komen gaat. Zoals onderstaande;

Kinderen van +/- 7 tot +/- 10 jaar;

- **De röntgentekeningen.** Kinderen tekenen wat ze weten, ook al zie je het eigenlijk niet. (Rond het 7de en 8ste levensjaar)
- **Tekeningen met een verhaal.** Een verhaal in beeld gebracht op 1 vel met allerlei verschillende aanzichten. (tussen +/- het 7de en het 10de levensjaar)
- **Strips en Trucs.** Na tekenen en mooi willen tekenen. (tussen +/- het 7de en het 10de levensjaar)
- **Spontane tekeningen.** Fantasie en werkelijkheid in harmonie. (tussen +/- het 7de en het 10de levensjaar)
- **De regenboog** (tussen +/- het 7de en het 10de levensjaar)
- **Traumatische gebeurtenissen.** In beeld brengen. (schoolleeftijd)
- **Jongens en meisjes tekeningen.** Jongens tekeningen; Actief en avontuur. Meisjes; Vaak sociale situaties in en rondom huis en dieren. (tussen +/- het 7de en het 10de levensjaar)
- **Boottekeningen.**
- **Agressie en depressie in kindertekeningen.**

Kinderen van +/- 10 tot +/- 15 jaar (puberteit)

- **Perspectief.**
- **Fantastisch en Surrealistisch.** De wereld wordt verbeterd in tekeningen.
- **Strip- tekeningen.**
- **Zwart- wit tekeningen** (zwart- wit denken)
- **Tekenen met gevoel.** Verliefdheid eenzaamheid etc.
- **Stoppen met tekenen of creatief blijven uiten op deze manier?** De puber als kritische kijker, vind zijn werk soms niet goed genoeg en stopt met tekenen. Of, de puber ontwikkeld verdere interesse.

A.3.3. Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. interesses?

Kinderen (10 tot 13 jaar) tonen steeds mindere interesse in de natuur, te lezen op nu.nl. Wel besteed een meerderheid minimaal 2 uur per dag aan Tv, internet of spel op de computer. De tiener leest minder, wordt beschreven op boekman.nl. Uit een recent onderzoek van Marc Verboord blijkt dat kinderen wel graag boeken willen lezen, maar er wordt op school vaak niet leerling-gericht aangeboden. Het basisschoolkind sport vrij veel

volgens een poll op jmouders.nl. 69% 1 tot 3 keer in de week. 25 % nog vaker. Slechts 5 procent sport niet buitenschools.

De site beschrijft ook dat bijna alle kinderen muziek leuk vinden. De site schrijft verder over buitenspelen, waar de interesse daarbinnen ligt bij kinderen. Kleuters zijn graag in de weer met water, zand, natuurlijke materialen, klim- en speeltoestellen. Kinderen van 6 tot 9 jaar willen het liefst motorische grenzen verleggen. Zij voetballen, fietsen, skaten graag en vinden het leuk om spelletjes te doen en op speel terreinen te spelen (zoals speeltuin). De oudste basisschoolkinderen willen graag zelfstandig op pas en anderen ontmoeten wordt belangrijk, op het voetbalveld, braakliggend veld, in de stad etc.

Kinderen spelen o.a. met allerlei soorten speelgoed. Op jmouders.nl onderscheiden ze de volgende typen kinderen. Ik noem ook een paar speelgoedvoorbeelden die deze kinderen interessant vinden;

- Rauwers; Doeners (trampoline, constructiemateriaal, sportattributen)
- Douwers; Uitvinders(puzzels, gezelschapsspellen, alles waar geduld voor nodig is)
- Schouwers; Gericht op detail en uiterlijkheden (ministeck, kralen, muziekdoos, klei, kleine poppetjes en figuurtjes)
- Bouwers; Ondernemers (van alles waar je toneeltjes mee kan doen, winkeltje, verkleedkleden etc.)

A.4. Is er behoefte aan mijn product in de praktijk?

A.4.1. Uitslag vragenlijst (Zie bijlage 1 voor de vragenlijst)

Meegewerkt aan mijn vragenlijst hebben;

1. **Florian Blaas**; Rva groep. Afdeling Kind- en jeugd psychiatrie, kliniek en polikliniek. Herlaarhof Vught.
2. **Joke Steenvoorden**; Trainer sociale vaardigheden, kindertherapeut bij een algemene welzijnsorganisatie (Zebra)
3. **Marjan van Welt**; Binnen een welzijnsorganisatie in Den Haag werk ik als trainer sociale vaardigheden en kindertherapeut. Ik werk met kinderen die door de scholen in de stad zijn aangemeld.
4. **Rianne Brugmans**; Free -lance illustratrice
5. **Syb van Dijk**; Directeur van twee basisscholen in de Schilderswijk (Den Haag)
6. **Wendy Houwing**; Ik werk binnen een welzijnsorganisatie met kinderen uit de basisschoolleeftijd. Ik geef ze sociale vaardigheidstrainingen en creatieve therapie.
7. **Aisha Ruijtenberg**; Student creatieve therapie beeldend 4^e jaar. Residentiële instelling voor jongen van 12 tot 18jr. Nu werkzaam in de buitenschoolse opvang als begeleider.
8. **Nienke Straalman**; Student creatieve therapie beeldend 4^e jaar. Verstandelijk gehandicapte kinderen, volwassenen met persoonlijkheidstoornissen, verpleeghuis PG afdeling (psycho geriatrie).
9. **Sanne Haanraads**; Student creatieve therapie beeldend 4^e jaar. Ik heb in het tweede jaar van de opleiding CT stage gelopen in het speciaal voortgezet onderwijs. Daar heb ik zelfstandig individuele therapie gegeven aan een aantal jongeren tussen de 12 en de 15 jaar oud.
In het derde jaar van de opleiding CT heb ik stage gelopen bij Altrecht en dan bij het centrum angst- en stemmingsstoornissen. Hier kwamen vooral volwassenen (leeftijd 18+) die een depressie hadden of (verschillende) angsten wouden overwinnen. Dit was groepstherapie en de therapieën deed ik over het algemeen samen met mijn begeleider, maar heb ook zelfstandig groepstherapie gegeven.
10. **Simone Bonfrer**; Student creatieve therapie beeldend 4^e jaar . Psychiatrische dagkliniek; dagbehandeling van adolescenten en volwassenen. Als beeldend therapeut. (stage) Speciaal basisonderwijs; als spelbegeleidster (stage) maar ik deed ook wel eens beeldende opdrachten.
11. **Ike Haasjes**; Student creatieve therapie beeldend 4^e jaar. Verstandelijk gehandicapten, woonzorg. Kinderen in het speciaal basisonderwijs. Volwassenen in de interculturele psychiatrie

De antwoorden tezamen

11 personen vulden mijn vragenlijst in.

Een ieder had een positieve eerste gedachte bij het lezen van mijn product idee. Het werd gezien als professioneel wanneer mensen correct worden geïnformeerd. Ook als handig, bruikbaar, waardevol, een fijne manier van voorbereiding voor het kind. Het werd gezien als een aanvulling binnen gesprekken met kind en evt. ouder. Meegaan met een vreemd persoon kan spannend zijn voor een kind en therapie is voor de jonge kinderen een lastig begrip. Het boekje kan een steun zijn hiervoor, maar geen vervanging voor persoonlijk contact, iemand die afstemt op situatie en vragen. Door studenten werd meerdere malen benoemd dat zij het lastig vinden om de juiste woorden te vinden. Hoe leg ik een kind uit wat creatieve therapie is. Ook kan het woord therapie afschrikken bij mensen die het nog

niet goed kennen. Duidelijk zijn, vertellen wat je gaat doen en wat het kind te wachten staat is een noodzakelijke voorbereiding voor het kind dat nog veel te vaak over het hoofd gezien wordt, vind een student.

Tweemaal werd een dergelijk boekje niet gezien als toegevoegde waarde binnen het beroep/ de school/ de instelling. Eenmaal omdat er al folders zijn voor ouder en kind. Eenmaal omdat een student niet de intentie heeft met kinderen te werken later. De anderen zagen wel een toegevoegde waarde. Als toevoeging op het persoonlijk gesprek waarin het kind wordt voorbereid op de nieuwe situatie. De persoon waar je mee praat verdwijnt weer, het boekje kan mee naar huis. Het wordt ook gezien als een handvat, een mogelijkheid waar je op terug kunt vallen. Als student creatief therapeut kan het ook de functie hulp verteller hebben, een tijdje het boekje gebruiken om beter te leren verwoorden wat creatieve therapie is. Er werd ook een gemis van voorlichtingsmateriaal voor kinderen genoemd. Er werd verder benoemd; Toegevoegde waarde aan de introductie (voorbereiding van het kind) en bekendheid van beeldende therapie.

Binnen de werkcontexten blijkt weinig voorlichtingsmateriaal beschikbaar voor kind en andere betrokkenen over creatieve therapie. Binnen een kind- en jeugd psychiatrie instelling zijn folders en modules beschikbaar. Binnen een welzijnszorg organisatie is er een algemene informatie folder voor volwassenen. Een verouderde folder, gemaakt door een stagiaire. Deze wordt niet meer gebruikt. (Een folder, of boekje veroudert, persoonlijk contact niet, dat past zich haast vanzelf aan) Binnen meerderheid van de werkplekken was er niets of een erg minimaal aanbod. 2 studenten antwoorden dat zij zelf een voorlichtingspapier hebben gemaakt omdat zij dit misten.

1 persoon zou het boekje niet gebruiken, daar zij niet met de doelgroep van het boekje aan het werk wil. 1 persoon aarzelt. Er is wel wat, maar niet erg uitnodigend en geen onderscheid in leeftijd. De overige personen zouden het boekje zelf gebruiken. Bij een eerste contact, kennismaking, voorbereiding voor ouder en kind (samen lezen). Ook een boekje meegeven aan kind en/ of ouder wordt meerdere malen genoemd (bijv. bij een intake gesprek). Wel wordt er 'angst' voor veroudering genoemd. Het boekje zal wel helder en makkelijk moeten zijn. 1 persoon zou het vooral bij jonge kinderen in zetten. 1 persoon ziet het boekje ook als inzetbaar in het buitenland, vooral in landen waar ze niet bekend zijn met beeldende therapie, indien vertaald.

Verder wordt een dergelijk boekje als geschikt genoemd voor; Kinderen, ouders (ook ouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen of door hun cultuur geen beelden hebben bij therapie voor kinderen), verzorgers, begeleiders, familieleden, mensen met een verstandelijke beperking of een laag IQ, verwijzers, behandelcoördinatoren, kinderartsen, psychologen, (school) maatschappelijk werk, intern begeleiders. collega's binnen het team, personen die op verder op scholen werken met kinderen, leerkrachten, buitenschoolse opvang, Ook worden (dementerende) ouderen genoemd. Zij hebben vaak moeite met het onthouden van bepaalde dingen en kunnen het boekje even weer doorlezen als ze vragen hebben of het even niet meer weten.

Kan inzet van het boekje bereiken dat het kind en verdere betrokken een verhoogd begrip van creatieve therapie krijgen (informerer). Allen antwoordden positief, wel met enkele kanttekeningen. Het is afhankelijk van de vormgeving en inhoud (verhelderend zijn) van het boekje. Overzicht, manier van schrijven, uitnodigend ogen wordt ook als belangrijk genoemd voor begrip, evenals goed kijken naar de behoeften van het kind en zijn of haar leeftijd. Een boekje kan informatie geven, echt begrip ontstaat pas in het contact met het

eigen leerproces. Het zal kijkend hiernaar, dus een gedeeltelijke bijdrage zijn. Het boekje zou ter algemene informatie op school aanwezig kunnen zijn voor ieder die daarin is geïnteresseerd

Er is veel twijfel over de vraag of een kind ook bewuster in het proces zal stappen door de hulp van dit boekje. 1 duidelijke Ja. Een goede voorlichting is het halve werk, wat te verwachten wat niet. Verder genoemd; Het kan het wel een goede aanvulling zijn. Ruimte voor het kind om zelf iets te tekenen of te schrijven kan misschien helpen. Het hangt af van de bewustheid waarmee het kind in het proces stapt, van de leeftijd en ervaring met eerdere begeleiding of thuissituatie, niet aan een boekje. Het kan het gegeven creatieve therapie tot iets "vertrouwds" maken, omdat het op elk gewenst tijdstip teruggelezen kan worden. Het hangt vooral af van de persoon die het kind daarin begeleidt. Als het kind weet wat hij kan verwachten, gaat dit denk ik vanzelf. Hoe beter hij weet waar hij aan toe is, hoe bewuster hij zich daarvan is. Wel denk ik dat het ook aan het kind ligt, in hoeverre hij bewust is van zijn problemen/ gedrag. Bij oudere basisschool kinderen denk ik zeker dat het gaat helpen. Ik denk dat het belangrijk is om dan ook uit te leggen hoe je aan de slag gaat, dat ze er ook echt een voorstelling van kunnen maken. Dat is vaak wat het spannend, eng en onbekend maakt. Als je geen idee hebt wat je kan verwachten. Als je dit behandeld in het boekje zullen ze er beter voorbereid instappen. Het ligt aan de manier van schrijven; Wat vertel je in het boekje?

Kan het boekje de eventuele angst voor het onbekende wegnemen, hier een bijdrage aan leveren? Vooral beantwoord met ja, een enkele nee (maar hierdoor niet, niet proberen), of een ja met voorwaarden. Benoemd in de antwoorden; Ja, maar een goed eerste contact met de therapeut is essentieel. Ja, het kan daar een kleine bijdrage aan leveren als in het persoonlijk contact daar een begin mee is gemaakt. Teruggrijpen naar het boekje wanneer er onzekerheid is. Liever houvast zoeken bij mensen dan bij boekjes. Ik zou me daar niet al te veel van voorstellen. Wat niet wil zeggen dat je het niet moet proberen. Ja, ik denk dat dit juist zo'n werking zal hebben. Kan helpen bij vermindering van spanning. Het zou ook het tegenovergestelde teweeg kunnen brengen. Doordat ze weten dat ze aan de slag zullen gaan met beeldende middelen, zullen werken aan bepaalde persoonlijke thema's en veel over zichzelf zullen moeten laten zien, kunnen ze hierdoor ook erg opzien tegen zo'n eerste, tweede of derde keer. Het ligt er dus heel erg aan wanneer je dit boekje laat lezen, met wie zo'n kind het boekje leest, wat er in het boekje besproken wordt en op welke manier. Ook het ligt aan de leeftijd en manier van schrijven wordt genoemd.

Aan informatie binnen het boekje zou niet moeten ontbreken; Knutselen/ beeldend werken, maar ook leren. Wat ga je doen en leren. Hoe kan je iets leren terwijl je knutselt. Waar werken we mee? Wat gebeurt er met mijn werk? Wie, wat waarom en hoe vragen beantwoorden. Interculturele beelden. Dat we geloven in de kracht van het kind om zijn probleem aan te pakken en op te lossen. Dat niets gek is. Dat alle mensen/kinderen wel eens nare gevoelens en gedachten hebben. Dat het kind niet vreemd is, niet anders is dan andere kinderen, maar gewoon even wat extra aandacht verdient. Dat de therapiemevrouw je helpt om het zelf te doen. Dat je het zelf al heel goed weet. Het verschil tussen geheim en privé. Voorbeelden van wat kinderen kunnen verwachten. Duidelijk krijgen (in kindertaal) wat beeldende therapie is. Dat je niet wordt beoordeelt op je werk en dat de therapeut er voor JOU is. De veiligheid.

Uit de antwoorden kwam vooral naar voren; Voor het jonge kind, leidend illustraties. Voor het oudere kind; Leidende tekst, begeleidend illustraties. Ook wordt er genoemd dat een goede balans van groot belang is. Dat bij een prentenboek/voorleesboek voor jonge kinderen illustraties en tekst beide even belangrijk zijn ! De lezer niet overvoeren. Anderzijds kunnen illustraties juist een extra dimensie aan het verhaal/ de tekst geven door dingen uit te beelden die niet letterlijk beschreven zijn.

Het boekje wordt graag opgepakt door/ wanneer; Layout, mooi en aantrekkelijk. Kleurrijk. Helder. Vrolijk. Vriendelijk. Uitdaging. Wekken van belangstelling. Aaibaar. Voelbaar. Zintuigen prikkelen. Interculturele beelden en namen. Herkenbare problematiek(meer dan een). Helder maken dat wie therapie volgt geen stout kind is maar juist een dapper kind die wil dat iets opgelost wordt/veranderd en daar zelf aan werkt. Contact met de lezer met de cover/ omslagillustratie. De coverillustratie moet ook iets vertellen over de inhoud van het boekje maar nog niet alles verklappen. Wat houdt het kind van Nu bezig. Pakkende titel. Formaat, niet te groot, voor het jonge kind niet te klein. Kaft moet aantrekken. Verhaal en rijm kan aantrekkelijk zijn. Uitstraling dat het vies mag worden en gelezen mag worden.

Verder tips zijn ook gegeven. Niet teveel tekst, hou het kort en krachtig, voorkom vakjargon, wees helder en to the point, zodat mensen die nog nooit van CT of beeldend werken hebben gehoord een helder beeld krijgen. Voorkom vaag taalgebruik. Misschien een exemplaar voor in de therapieruimte en een waarin de kinderen zelf kunnen schrijven en mee kunnen nemen. Ga eens kijken bij een kinderboekenwinkel. In Den Haag hebben we Alice in Wonderland. Er is daar ook veel op informatief gebied. Ik weet dat Martine Delfos al een aantal boekjes heeft gemaakt. Wie weet doe je er een goed idee op. Hoofdpersoon zo maken dat het zowel jongetje als meisje kan zijn (ook de naam). Kinderen kunnen zich dan altijd goed identificeren. Een andere mogelijkheid is het verhaaltje over een jongen én meisje te laten gaan. Gebruik het oordeel van kinderen. Levert een schat aan info op. Bij de jongste groep is het misschien ook leuk om een voelbaar boekje te maken, of bijv een kikker of ander personage die het kind mee neemt. Boek: Het tijdloze uur, ISBN:90.74119.66.2. Verder lijkt het mij verstandig om boekjes in te kijken en te lezen die voor deze leeftijd geschreven zijn. Daarin kan je zien wat voor woorden ze gebruiken, de verhouding tekst en plaatjes zien en bekijken wat voor tekeningen er gebruikt worden.

A.4.2. Conclusie

Is er behoefte aan een voorlichtingsboekje over creatieve therapie voor kinderen die in creatieve therapie gaan en andere betrokkenen?

11 personen hebben de vragenlijst (zo goed als) volledig ingevuld. Er is vooral positief, enthousiast gereageerd op de vragen. Het boekje wordt veelal als toegevoegde waarde gezien voor eigen gebruik en voor vele anderen. Er blijkt weinig voorlichtingsmateriaal voor het kind en betrokkenen over creatieve therapie beschikbaar, de behoefte eraan is er wel. De personen die mijn vragen beantwoordden verwachtten dat het boekje kan informeren en eventuele angst voor het onbekende wegnemen. Of het boekje een kind bewuster in het proces kan laten stappen, daar is veel twijfel over. Verder heb ik veel inhoudelijke tips verkregen voor het boekje zelf. Deze vragenlijst heeft een kleine betrouwbaarheidsgehalte. Ik kan uit de vragenlijst concluderen dat het ontwerpen van een dergelijk boekje in ieder geval welkom is bij deze kleine groep. Voor mij voldoende zekerheid om door te gaan met dit afstudeerproject.

A.5. Vooronderzoek (130 uur)

Week	Dag	Projectfase	Activiteiten	Geschatte uren	Contact met:
	Tijden s minor in Ghana	Opstarten	Lezen studiehandleiding + tot me nemen	2 uur	
	Tijden s minor in Ghana	Idee ontwikkelen	Brainstormen – zoeken op internet	20 uur	
C 2	Ma	Oriëntatie	Scripties lezen	2 uur	
C 2	Ma	Kaderstelling	Idee concreet beschrijven - Doelstellingen persoonlijk en voor product	4 uur	
C 2	Di	Vooronderzoek	Kaderen. Wat te onderzoeken?	2 uur	
C 2	Do	Vooronderzoek	Wat is er eerder gedaan en Hoe? Mediatheek	5 uur	
C 3	Do	Vooronderzoek	Wat is er eerder gedaan en Hoe? Scripties	5 uur	
C3	Vrij	Plan van aanpak	Schrijven	2 uur	
C3	Vrij	Adresgroep +Evaluatiegroep	Zoeken adresgroep + evaluatiegroep + contact maken	10 uur	Contacten via de mail gelegd.
Week lesvrij		Adresgroep +Evaluatiegroep	Schrijven + sturen enquête aan adresgroep + evaluatiegroep + andere belanghebbenden	6 uur	Evaluatiegroep + studenten
C4	Ma	Presentatie	Voorlopige presentatievorm	2 uur	
C4	Ma	Vooronderzoek	Literatuur Doelgroep + verwerken; - o Wat zijn hun mogelijkheden, problemen, beperkingen? - o Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. ontwikkelingsniveau? - o Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. beeldende ontwikkeling? - o Wat is er bekend over mijn doelgroep t.a.v. interesses?	5 uur	
	Woe	Praktijkplek	Bezoeken opdrachtgever en Idee voorleggen	4 uur	Janneke Bouwmeester
	Woe	Adresgroep + evaluatiegroep	Procesvoortgang sturen + herinneren aan enquête	30 min	
	Do	Vooronderzoek	Verwerken resultaten enquête	1 uur	

	Do	Plan van aanpak + Productonderzoek	Werken aan plan van aanpak + vooronderzoek algemeen	6 uur	
	Do	Consult	1 ^e bezoek	30 min.	Han Kurstjens
	Za	Productonderzoek	- Wat moet globaal de inhoud van het boekje zijn? - o Proces/ Begeleidend schrijven - o Informatie over de schrijfster? - o Illustraties	10 uur	
C5	Ma	Vooronderzoek (vervolg, afmaken)	Literatuur Doelgroep	5 uur	
	Do	Vooronderzoek (vervolg, afmaken)	Literatuur Doelgroep	5 uur	
	Za	Vooronderzoek (vervolg, afmaken)	Literatuur Doelgroep	5 uur	
C6	Ma	Algemeen/ onvoorzien		10 uur	
	Di	Algemeen/ onvoorzien		10 uur	
	Do	Vooronderzoek afronden		5 uur	
	Za	Stappenplan uittypen (zie hoofdstuk G)		3 uur	

B. Plan van aanpak

B.1 Stappenplan voor de uitvoering

B.1.1. Wat gaat er nu concreet ontwikkeld worden?

Ik kaderde eerder 3 leeftijdsgroepen af binnen mijn doelgroep. Ik heb ervoor gekozen om het boekje voor de leeftijdsgroep 7 tot 10 uit te werken. Mijn opdrachtgever gaf aan dat ze het boekje waarschijnlijk eerder voor 1 van de 2 oudere doelgroepen zou inzetten. Het wordt een voorlichtingsboekje voor het kind en ouder, of voor kind en beroepskracht. Om voor te lezen of om zelf te lezen (het kind). Het boekje bevat een ten geleide en een verhaal. Illustraties hebben een ondersteunende rol en worden ook door mijzelf gemaakt.

Ik heb een stappenplan ontwikkeld voor de uitvoering van mijn product. Per stap houd ik een logboek bij waarin staat wat ik ga ondernemen, wanneer. Wanneer hoort de stap afgerond te zijn en is dit gelukt? Hoeveel tijd reserveer ik ervoor?

B.1.2 Het stappenplan (204 uur)

<i>Stap;</i>	<i>Inhoud;</i>	<i>Wanneer?+ Uren</i>	<i>Afgerond op;</i>	<i>Voldaan?</i>
0 Presentatievorm	Hoe ga ik het boekje presenteren?	WOE 24 maart. 4 uur	WOE 24 maart	JA
1 Verhaal	Stappen in het verhaal, een verhaallijn schrijven	DO 25 maart. 8 uur	VRIJ 26 maart	JA
2 Schrijfwijze	Naar de kinderboekenwinkel; - Op zoek naar de juiste schrijfwijze/ niveau. - Hoeveel woorden gem. per pag.? - Hoe groot zijn de letters gem. - Hoe is de gem. indeling? Hoeveel pag. hebben vergelijkbare boekjes gem.?	ZA 27 maart. 8 uur	ZA 27 maart	JA
3 Verhaal	Het verhaal wordt uitgeschreven; + Naam hoofdpersoon (en) + Titel + Verdeling van tekst per pag.	MA 29 maart. 8 uur	DI 30 maart.	JA
4 (af)drukken	Op zoek naar (af) drukmogelijkheden; + Keuze formaat + Vormkeuze + Kaftkeuze	MA 29 maart 2 uur	Di 30 maart.	Gedeeltelijk

5 Illustreren	Illustreren; - Keuze stijl/ manier van illustreren - Keuze materiaal - Illustraties maken - Illustraties digitaal (op) maken	DI 30 maart. 10 uur keer 10 geplande dagen = 100 uur	ZA 10 april.	Uitloop- Behaald op 27 april.
6 Ten geleide	Een 'ten geleide' schrijven. Inhoud; - Wat is creatieve therapie? - Voor wie is creatieve therapie? - Voor wie is het boekje bedoeld? - Hoe gebruik je het boekje	MA 12 April. 10 uur	MA 12 april.	Behaald
7 Lay-out	Opmaken van het boekje; + Keuze lettertype	DI 13 april. 10 uur	DI 13 april.	Gestart op 13 april, dan uitloop
8 Controle	Ik vraag een selectie mensen om het boekje te bekijken. Een eerste mening	DI 13 april 8 uur	ZO 18 april	Behaald (maar wel met onaf boekje)
9 Bijwerken	Nadenken over gekregen tips + evt. bijwerken.	MA 19 april 10 uur	MA 19 april.	Behaald
10 (af)drukken	Het boekje wordt (af) gedrukt	MA 19 april. 5 uur	Nog niet bekend	Uitloop
11 Evaluatie	Ik schrijf een evaluatieformulier	DI 20 april 10 uur	DI 20 april	Behaald
12 Presentatie + evaluatie*	Presentatie aan groep die een waardeoordeel kan geven.	MA 10 mei 10 uur	MA 17 mei	Behaald
13 Feedback verwerken	Feedback verwerken	MA 17 mei 10 uur	MA 17 mei	Uitloop; Verwerkt op 22-23 mei
14 Inleveren	Inleveren van het boekje bij de beoordelaar	Vrij 28 mei 1 uur	Vrij 28 mei	Ga ik behalen

* Mijn streven is om een afgedrukt boekje presenteren via de post + Evaluatieformulier. Wanneer blijkt dat dit niet haalbaar is wordt er een conceptversie gepresenteerd. In dit geval zal een afgedrukt boekje alleen worden gepresenteerd bij de beoordelaar. Tussen stap 13 en 14 zit nog een week speling zodat mogelijk de presentatie een week later verstuurd kan worden.

B.2. Urenverantwoording

Mijn uren in het kort;

130 uur; Vooronderzoek + 204 uur; Stappenplan + 18 uur; Proces bijhouden + 2 uur; Consult tijd + 20 uur; werken aan einddocumentatie + afronden evaluatie

+ 45 uur; Onvoorzien. Bijv. uitloop stappenplan
=
420 uur

B.3. Presentatie vorm

Graag zou ik bij een ieder binnen mijn evaluatiegroepje langsgaan, een persoonlijk bezoek. Samen het boekje doornemen met een kopje thee en koekjes erbij en evalueren. Helaas verwacht ik dat dit niet realistisch qua tijdsbestek is en kies ik voor de weg van de post. Een pakketje met het boekje, wat lekkers, een evaluatieformulier (Zie H.2.) en een begeleidend kaartje zal verstuurd worden naar;

Florian Blaas; Rva groep. Afdeling Kind- en jeugd psychiatrie, kliniek en polikliniek. Herlaarhof Vught.

Janneke Bouwmeester; Creatief therapeute en trainster sociale vaardigheden binnen Zebra Welzijn.

Joke Steenvoorden; Trainer sociale vaardigheden, kindertherapeut bij een algemene welzijnsorganisatie (Zebra)

Marjan van Welt; Binnen een welzijnsorganisatie in Den Haag werk ik als trainer sociale vaardigheden en kindertherapeut. Ik werk met kinderen die door de scholen in de stad zijn aangemeld.

Rianne Burgmans; Free -lance illustratrice

Syb van Dijk; Directeur van twee basisscholen in de Schilderswijk (Den Haag)

Wendy Houwing; Ik werk binnen een welzijnsorganisatie met kinderen uit de basisschoolleeftijd. Ik geef ze sociale vaardigheidstrainingen en creatieve therapie.

Nog niet definitief vastgelegd zijn;

- Teuntje van de Wouw; 4^e jaar student aan de kunstacademie in Breda. Grafisch vormgeven.
- Ik bekijk nog of ik een groepje kinderen kan samenstellen via Syb van Dijk.
- Ik zoek ook nog een internbegeleider op een basisschool.

De groep wordt al vanaf mijn eerste intenties van dit boekje op de hoogte gehouden en soms vraag ik hen om feedback. Zij hebben allen toegestemd om mee te werken aan mijn evaluatie via de post of mail.

B.4. Evaluatie vorm

Mijn evaluatie zal plaatsvinden middels een evaluatie formulier. Dit formulier, met vragen, zal ik zelf opstellen en versturen samen met mijn voorlichtingsboekje. Op het begeleidend kaartje zal ik ook schrijven wanneer ik de evaluaties terug verwacht. Ik houd dit in de gaten en zorg voor een herinneringsmail. Ik zal de evaluaties ook via de mail versturen. Dan is de keus voor handmatig of digitaal aan de lezer.

B.5. Eindbeoordelaar

De eindbeoordelaar ontvangt na presentatie en evaluatie een voorlichtingsboekje + de einddocumentatie waar om gevraagd is.

C. 'Helemaal' in proces

Volgens de stappen van mijn stappenplan (B.2) Heb ik het proces van 'Helemaal van jou' bijgehouden. Hieronder kun je lezen hoe dit proces is verlopen, welke stappen heb ik gezet om van 'Helemaal van jou' een bestaand boekje te maken.

Stap 0; Presentatievorm

Over deze stap heb ik nog een tijdje lopen te dubben. Vandaar dat deze stap nog gezet hoorde te worden tijdens het uitvoeringsproces. Nu Heb ik deze stap eruit geknipt en geplaatst binnen het plan van aanpak (B.4).

Stap 1; Verhaal

Stappen in het verhaal, een verhaallijn schrijven.

Aan informatie binnen het boekje zou niet moeten ontbreken; Knutselen/ beeldend werken, maar ook leren. Wat ga je doen en leren. Hoe kan je iets leren terwijl je knutselt. Waar werken we mee? Wat gebeurt er met mijn werk? Wie, wat waarom en hoe vragen beantwoorden. Interculturele beelden. Dat we geloven in de kracht van het kind om zijn probleem aan te pakken en op te lossen. Dat niets gek is. Dat alle mensen/kinderen wel eens nare gevoelens en gedachten hebben. Dat het kind niet vreemd is, niet anders is dan andere kinderen, maar gewoon even wat extra aandacht verdient. Dat de therapiemevrouw je helpt om het zelf te doen. Dat je het zelf al heel goed weet. Het verschil tussen geheim en privé. Voorbeelden van wat kinderen kunnen verwachten. Duidelijk krijgen (in kindertaal) wat beeldende therapie is. Dat je niet wordt beoordeelt op je werk en dat de therapeut er voor JOU is. De veiligheid.

(Informatie vanuit mijn vooronderzoek naar de behoefte aan mijn product)

0. Een kind voorstellen, introductie van het verhaal
 - Wie is het kind
 - Hoe oud is het kind
1. Het kind mag voor het eerst naar creatieve therapie.
2. Hoe voelt het kind zich?
 - Boos, bang, verdrietig, blij.
 - Spannend
 - Raar
3. Waarom mogen kinderen naar creatieve therapie?
 - Het kind is niet vreemd, niet anders dan andere kinderen.
 - Alle kinderen hebben weleens nare gevoelens en gedachten.
 - Het kind verdient even wat extra aandacht.
 - Voorbeelden
4. Wat is creatieve therapie?
5. Alleen komen of met een groepje?
 - Soms is het fijner om de therapeut voor jezelf te hebben.
 - Soms zijn er dingen die je beter kan leren in een groepje.
6. Het therapielokaal
 - Samen ontdekken wat er staat.
7. Wat is een therapeut?
 - Jij weet zelf al heel veel, de therapeut helpt je om het zelf te kunnen.

- Kracht van het kind.
- Geloofd in jou
- Therapeut is er voor jou
- 8. Wat ga ik allemaal doen met de therapeut?
- Spelen/ beeldend werken
- Oefenen
- Niets is gek
- Leren
- Groeien
- 9. Hoeveel keer?
- Dat voel je.
- Samen kijken wanneer we gaan stoppen.
- Als je weer zelf kan spelen
- Praten met ouder/ verzorger, school
- 10. Wat gebeurt er met mijn kunstwerken?
- Je wordt niet beoordeeld
- We kijken samen
- Bewaren
- Alles mee naar huis
- 11. Veiligheid, geheimen en privé
- Wat is dat?
- 12. Afscheid

Vragen die opkomen;

- Blank of donker kind
- Vertellen in de derde persoon.

Deze stap valt me erg mee. Door mijn vele gegevens uit mijn vooronderzoek heb ik snel een rode draad gevonden voor mijn verhaal. Deelnemers aan mijn vragenlijst hebben echt oprecht neergezet wat zij dachten. Dit heeft mij echt geholpen. Met sommige opmerkingen was ik het ook niet eens. Soms heb ik informatie dus links laten liggen. Wat is dit heerlijk om te doen. Het boekje lijkt wel lang te worden als ik zie wat ik er allemaal in wil hebben. Maar ik heb al gezien dat veel voorlichtingsboekjes toch wel zo'n 40 pagina's bevatten. Ik twijfel nog of de volgorde van de nummers.

Stap 2; Naar de kinderboekenwinkel;

- Op zoek naar de juiste schrijfwijze/ niveau.
- Hoeveel woorden gem. per pag.?
- Hoe groot zijn de letters gem.
- Hoe is de gem. indeling?
- Hoeveel pag. hebben vergelijkbare boekjes gem.?

Ik heb zaterdag 27 maart de kinderboekenwinkel 'De Zevensprong' bezocht. Ik heb hier een uur rondgesnuffeld om informatie en indrukken op te doen. (Ik had nog wel langer kunnen blijven) Heerlijk om dit te mogen doen. Ik was in de zevende hemel en ik mocht er een tijdje blijven. Ik probeerde mijn bovenstaande vragen te beantwoorden. Dit heb ik gevonden;

Lesboeken voor kinderen van 7 tot en met 9 jaar kennen begeleidende illustraties. Vaak zwart/wit. Deze onderbreken af en toe de tekst. Maar de tekst voert duidelijk. de boventoon. Vaak zijn er schreefletters gebruikt. De boeken zijn vaak +- 20 (in de hoogte) bij 15 cm. Er zijn al vrij dikke leesboeken. De meeste boekjes (school lezen) beslaan echter zo'n 30 tot 40 pag.

Er wordt al een vrij grote woordenschat gebruikt. Er wordt vanuit de ik-vorm verteld (Vanavond komt Elien bij mij slapen), maar ook vaak vanuit de derde persoon. (Jeroen vond het maar niets. Klaar zei...) Per pag. zag ik gemiddeld +- 20 regels. 1 regel besloeg zo'n 10 woorden. De boeken zijn verdeeld in hoofdstukken.

De winkel had ook een selectie helpboeken/ therapeutische boeken. De selectie besloeg vooral boeken voor het jonge kind (peuter tot +- 6 jaar) of het oudere kind. 10 jaar en ouder. De boeken voor het jonge kind waren groot. Vooral prenten en weinig tekst. De boeken voor het oudere kind waren dik en vol van tekst met kleine plaatjes of foto's. Deze waren veelal niet verhalend. De prentenboeken wel. Een paar boeken stonden er ook voor mijn doelgroep. Deze boekjes zijn even groot als de leesboeken, maar toch ook soms groter. In tegenstelling tot de leesboekjes zijn deze boekjes volop geïllustreerd. Soms alleen maar kleine illustratiemomentjes (slingers, een tas etc.) Soms illustraties die de halve pagina beslaan. Soms illustraties die de gehele pag. of zelfs 2 beslaan. Deze boeken kennen meer tekst dan de prentenboeken, minder dan de dikke boeken vanaf +- 10 jaar. Soms 20 regels per pag. Soms ook maar 6. Per pag. kan dit verschillen.

Stap 3; Verhaal

Het verhaal uitschrijven + De hoofdpersoon een naam geven + een titel bedenken + De tekst opdelen per pagina.

Dit is mijn voorlopige tekst geworden. Ik heb eerst met de hand van alles gekrabbeld en er toen op een fris vel een verhaal van geschreven. Ik vind het jammer dat het al af is. Ik wil nog meer schrijven. Maar ik heb het gevoel dat dit een goed verhaal is. Ik ga het laten lezen aan de mensen waarmee ik contact heb (mijn evaluatiegroep) en hoop op een kritische blik. Ik heb een paar titels uitgetest en ik heb gekozen voor 'Helemaal van jou'. Ik dacht alleen dat deze titel wel aantrekt, maar de lading niet dekt. Ik koos daarom ook voor een ondertitel. Ik zit nog op schema. Ik had dit eigenlijk niet verwacht van mezelf. Ik doe altijd overal zo lang over.

Helemaal van jou

Als je als kind in creatieve therapie gaat

Vandaag is het maandag.
Normaal is maandag een gewone dag op school.
Misschien is het vandaag wat drukker.
Het is net weekend geweest en iedereen wil vertellen. (Pag. 1)

Sam slentert de klas binnen.
Sam is een gewoon meisje van 8 jaar, dat in een gewoon huis woont.
Sam weet niet zo goed wat ze van vandaag moet denken.
Vandaag gaat Sam voor het eerst naar creatieve therapie. (Pag. 2)

Sam weet nog niet of ze dit leuk vindt.
Een beetje leuk, maar ook een beetje stom.
Waarom Sam wel en de andere kinderen niet? (Pag. 3)

Behalve Pabio dan. Die had vorig jaar ook zo iets.
Pabio was vaak boos en de juf had in de klas verteld dat het voor Pabio fijn was dat hij wat extra aandacht kreeg.
Pabio is nu niet zo vaak boos meer. (Pag. 4)

Sam is ook niet vaak boos. Sam is wel vaak stil,

had de juf gezegd tegen haar.
De juf kan niet goed zien wat Sam denkt en wat ze voelt.
De juf zou het fijn vinden als Sam ook wat extra aandacht krijgt.
Sam vind het wel best. Ze vind het ook spannend, en een beetje raar.
Dit heeft ze niet tegen haar moeder en haar juf gezegd.
Zij zouden het wel snappen hoor, Sam. (Pag. 5)

Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut.
Een therapeut is iemand die je helpt als je het moeilijk hebt.
De juf zei dat het een soort dokter is.
Een dokter kan je beter maken als je een gebroken arm hebt.
Zelf kan je een gebroken arm niet beter maken.
Een therapeut kan je beter maken als je probleem
te moeilijk is om zelf op te lossen. (Pag. 6)

De therapeut kwam Sam ophalen uit de klas.
Samen liepen de naar het therapielokaal.
Onderweg vroeg de therapeut of Sam wist wat creatieve therapie was.
Sam haalde haar schouders op. (Pag. 7)

Alle kinderen hebben soms nare gevoelens en gedachten.
Alle kinderen zijn wel eens blij, boos, bang of verdrietig.
Sommige kinderen zijn vaker boos, bang of verdrietig, dan blij. (Pag. 8)

Sommige kinderen dan hebben iets vervelends meegemaakt –
Sommige kinderen spelen weinig met andere kinderen –
Sommige kinderen hebben vaak ruzie –
Sommige kinderen zijn heel stil –
Sommige kinderen worden gepest –
Sommige kinderen pesten –
Sommige kinderen kunnen niet goed stil zitten –
Sommige kinderen zijn bang om fouten te maken – (Pag. 9 en 10)

Sommige kinderen weten niet wat ze precies voelen.
Ze voelen zich gewoon niet zo fijn. (Pag. 11)

Soms is het moeilijk om over dingen te praten die niet zo fijn zijn.
Bij creatieve therapie praat je ook, maar niet zoveel.
Je mag vooral veel DOEN. Je gaat met allerlei materialen werken. (Pag. 12)

Sam en de therapeut zijn samen in het therapielokaal geweest.
Sam stapte dapper naar binnen. Ze was toch wel nieuwsgierig.
De therapeut vroeg aan Sam of ze rond wilde lopen in het lokaal.
Sam wilde dat wel. Er staan tafels en krukken in het lokaal en ook kasten.
De therapeut liet zien wat er allemaal in de kasten zit. (Pag. 13)

Sam zag verf en krijt en potloden en papier
en klei en hout en nog veel meer.
De therapeut vertelde dat Sam hier in het lokaal
mag ontdekken wat ze leuk vind.
De therapeut kan Sam helpen om dingen uit te proberen als ze dat wil. (Pag. 14)

Sam zal ook veel leren en ontdekken in het therapielokaal.
Sam zal dingen te weten komen over zichzelf.
Waar houd je van en wat vind je niet leuk? Hoe laat je dat zien?
Hoe los je iets op als het niet lukt? Hoe laat je zien wat je voelt en denkt? (Pag. 15)

Soms ontdek je dat je al heel veel kan.
Soms ontdek je dat je meer durft dan je denkt
en dat je sommige dingen moeilijk vind. (Pag. 16)

Van het werken met klei kan je rustig worden. (Pag. 17)

Met krijt kan je heel klein tekenen,
maar ook heel groot zodat iedereen het kan zien. (Pag. 18)
Op hout kan je hard timmeren met spijkers als je boos bent,
of als je even boos wilt zijn. Wil je iets maken van hout,
dan moet je goed opletten wat je doet, anders lukt het niet. (Pag. 19)

Met verf kan je schilderen wat je maar wilt. (Pag. 20)

Sam weet dat kinderen soms alleen bij de therapeut komen
en soms in een groepje.
Sam heeft de therapeut zelf gevraagd waarom dat was.
De therapeut vond dat heel knap van Sam.
In een groepje kan je leren hoe je kan samen werken zonder ruzie.
Je kan leren dat je naar elkaar kan luisteren,
bijvoorbeeld naar ideeën.
Je kunt leren om op een fijne manier dingen te vragen.
De therapeut is er dan voor het hele groepje. (Pag. 21)

Soms is het fijner dat je de therapeut helemaal voor jezelf hebt.
De therapeut is er dan alleen voor JOU. (Pag. 22)
De therapeut vroeg Sam om te onthouden dat niets FOUT is of RAAR.
Je mag alle ideeën vertellen en/ of maken in creatieve therapie.
Dit is geen school en je krijgt ook geen cijfer. (Pag. 23)

Soms zullen Sam en de therapeut wel samen kijken wat er is gemaakt.
Sam weet dat ze haar kunstwerken nog niet mee naar huis gaat nemen.
De therapeut bewaard alles op 1 plek voor Sam.
Een veilige plek waar niemand bijkan.
Zo kunnen ze soms even kijken wat Sam allemaal heeft gemaakt.
Als Sam voor de laatste keer komt mag alles mee naar huis. (Pag. 24)

Sam weet nog niet wanneer de laatste keer is.
De therapeut weet dat ook niet altijd.
De therapeut vertelde dat Sam wel wist wanneer ze klaar was.
Dan is Sam liever in de klas dan bij de therapeut.
Dan heeft Sam de therapeut niet meer nodig.
Sam heeft dan ontdekt dat ze zelf heel sterk is en veel kan.
Soms zal een therapeut wel afspreken met een kind hoeveel keer het zal komen.
Sam en de therapeut nemen dan afscheid.
Maar dat is nog heel ver weg. (Pag. 25)

De therapeut zal ook met papa of mama en met de juf praten.
Hier hoeft Sam niet bang voor te zijn.
De therapeut zal niet zomaar over Sam vertellen.
Wat Sam en de therapeut in het therapielokaal doen is privé.
Privé is iets dat alleen van jou en de therapeut is.
De therapeut zal niet vertellen wat Sam
in vertrouwen aan de therapeut heeft vertelt.
Dit heet een geheim bewaren. (Pag. 26)

Sam mag kiezen aan wie ze wat wil vertellen.
De therapie is iets van Sam. Sam is de baas.
Sam vindt het fijn dat iets helemaal van haar is. (Pag. 27)

Wat zal ze gaan maken vandaag? Een boot?
Een huis? Een hond? Sam is een beetje weggedroomd.
De juf lacht haar vriendelijk toe.
De therapeut klopt op de deur. Sam mag mee.
Ze voelt zich een beetje raar maar ook heel speciaal. (Pag. 28)

Dag Sam, tot straks. (Pag. 29)

Stap 3; Verhaal

Wow, wat heb ik veel reacties gehad op mijn verhaal. Ik ben er stiekem best wel trots op. Ik heb alle gegevens verzameld en toen gekeken of ik veranderingen wilde aanbrengen naar aanleiding daarvan of niet. Ik wordt alleen maar enthousiaster. Hoe zou het boekje er uit gaan zien, als het echt wordt. Met illustraties etc. Ik merk dat ik geen problemen heb met het ontvangen van de feedback. Ik probeer ook steeds iedereen meteen te bedanken (terugmailen). Mensen steken hun energie in mij en daar mogen ze ook wat voor terugkrijgen. En... nog steeds op schema.

Feedback over het verhaal; Helemaal van jou

GROEN-BLAUW-LICHTBLAUW-ORANJE is feedback.

In het **ROOD** staan mijn beslissingen

- De ondertitel laten of weglaten: Als je als kind in creatieve therapie gaat. ;Is het een boekje voor het kind of voor de ouders van het kind. Als het alleen voor het kind is, dan zou ik deze ondertitel er niet bij doen. Als het ook voor de ouders van het kind is, is het wel duidelijk, maar maakt het misschien iets minder duidelijk voor het kind zelf. Dit wil ik niet weglaten. Het voegt informatie toe aan de titel. Ik wil dat het op de kaft al duidelijk is dat het om creatieve therapie gaat. Het word bij het lay-outen wel kleiner neergezet dan de hoofdtitel.

- Creatieve therapie of beeldende therapie?: Moet je hier niet beeldende therapie neerzetten? G zei laatst dat je gewoon beeldende therapie moest gebruiken en niet creatieve therapie. Of wil je dat het kind ook bekend is met de term creatieve therapie? Misschien wordt dat wel teveel voor hem/haar...

Ik vind dit een erg goede tip. Ik heb hier over nagedacht en ik heb besloten tot beeldende therapie. Creatieve therapie kent de takken (mediums) Beeldend, Dram, Muziek en Tuin. Het boekje gaat specifiek over beeldend. Zo baken ik het boekje beter af. Zo weet je als lezer meteen over welke vorm van creatieve therapie het boekje gaat.

- Twijfel:

Sam weet nog niet of ze dit leuk vindt.

Een beetje leuk, maar ook een beetje stom.

Waarom Sam wel en de andere kinderen niet? (Pag. 3)

Ik vind het heel mooi dat je hier die twijfel die ieder kind zal hebben in naar voren laat komen. Het zorgt ervoor dat ook die twijfel open besproken kan worden.

; Misschien kan de formulering .. Een beetje leuk, maar ook een beetje stom.. anders. Klinkt niet fijn.

Het word; Ze vind het een beetje leuk, maar ook een beetje stom.

- Leest niet fijn: Sam is ook niet vaak boos. Sam is wel vaak stil, had de juf gezegd tegen haar. ; Misschien zou je deze zin iets kunnen veranderen, als ik hem voorlees dan leest het niet zo lekker...

Het word; Sam is ook niet vaak boos. Ze is wel vaak stil. Dit had de juf tegen haar gezegd.

- Toevoegen of weglaten?

De juf kan niet goed zien wat Sam denkt en wat ze voelt.

De juf zou het fijn vinden als Sam ook wat extra aandacht krijgt.

Sam vind het wel best. Ze vind het ook spannend, en een beetje raar.

Dit heeft ze niet tegen haar moeder en haar juf gezegd.

Zij zouden het wel snappen hoor, Sam. (Pag. 5) ; Moet dit erbij? Dit zeg je normaal als voorlezer, maar nu sluit hij qua vorm niet aan op de rest.

Het word; Zij zouden het wel snappen, denkt Sam.

Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut.

Een therapeut is iemand die je helpt als je het moeilijk hebt.

;Je verteld hier dat je naar een therapeut gaat als je het moeilijk hebt, maar hierboven vertel je niet dat Sam het moeilijk heeft. Je geeft alleen aan dat de juf gezegd heeft dat ze wel wat aandacht kan gebruiken.

Het word; Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut. Een therapeut is iemand die je helpt als je het moeilijk hebt. Sam heeft het moeilijk. Ze heeft het niet fijn op school.

- Een soort dokter;

Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut.

Een therapeut is iemand die je helpt als je het moeilijk hebt.

De juf zei dat het een soort dokter is.

Een dokter kan je beter maken als je een gebroken arm hebt.

Zelf kan je een gebroken arm niet beter maken.

Een therapeut kan je beter maken als je probleem

te moeilijk is om zelf op te lossen. (Pag. 6) ; Als je een probleem hebt wat zelf moeilijk is op te lossen? Klinkt dit beter?

; Bij de tekst van het verhaal ben ik het niet eens met je formulering dat de therapeut een soort dokter is. Ik ga uit van de kracht van het kind en dat het kind zichzelf geneest. De therapeut helpt het kind om te ontdekken welke mogelijkheden ze /hij heeft om het probleem aan te pakken/op te lossen.

; Je zegt dat een therapeut net als een dokter is. Dat hij je beter maakt. Dit klopt volgens mij niet helemaal. Je zegt hier dat het altijd na de therapie weer goed gaat en ze alles kan wat ze eerst niet kon. (was je eerst stil, hierna helemaal niet meer). Het lijkt een beetje op wat ouders (ens oms ook leerkrachten) verwachten: met je toverstokje zwaaien en het kind is veranderd. Ik weet niet precies hoe je het wel kan zeggen, maar hoe je het nu hebt opgeschreven kan ik me ook niet helemaal in vinden.

Ik besluit om de vergelijking met de dokter weg te laten. De nieuwe tekst wordt;

Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut.

Een therapeut is iemand die je helpt als je, je niet fijn voelt.

Als je niet meer zo vaak vrolijk kan zijn.

Vaak voel je, je vanzelf weer fijn. Soms gebeurt dit niet.

Dan is je probleem te moeilijk geworden om helemaal zelf op te lossen.

Net als bij Sam. Sam heeft het moeilijk, ze vind het niet leuk op school.

Een therapeut helpt haar zodat ze ontdekt hoe ze het probleem op kan lossen.

- Het woord probleem; Een therapeut kan je beter maken als je probleem te moeilijk is om zelf op te lossen. (Pag. 6); Is het woord probleem niet te groot voor een kind?

Ik heb gekozen om het woord probleem te laten staan.

- Het woord therapie lokaal; Samen liepen de naar het therapielokaal. ; Therapielokaal? Misschien uitleggen of een andere naam voor geven. (ruimte waar Sam en de therapeut samen aan de slag zouden gaan?) ; de = ze

Ik besluit om deze zin, op de spelfout na, niet te veranderen. Ik gebruik de woorden therapeut en therapie.

Daar hoort ook een therapielokaal bij.

Het wordt; Samen liepen ze naar het therapielokaal.

- Spelfout; Sommige kinderen dan hebben iets vervelends meegemaakt –

Het wordt; Sommige kinderen hebben dan iets vervelends meegemaakt.

- Herkenning;

Sommige kinderen spelen weinig met andere kinderen –

Sommige kinderen hebben vaak ruzie –

Sommige kinderen zijn heel stil –

Sommige kinderen worden gepest –

Sommige kinderen pesten – ; zou ik zeggen: "andere kinderen pesten zelf"

Sommige kinderen kunnen niet goed stil zitten –

Sommige kinderen zijn bang om fouten te maken – (Pag. 9 en 10)

Sommige kinderen weten niet wat ze precies voelen.

Ze voelen zich gewoon niet zo fijn. (Pag. 11) ; Mooi om veel verschillende dingen te benoemen, zo kan ieder kind zich er wel in herkennen.

; Is het een bewuste keuze om steeds.. sommige.. te schrijven? Misschien ..sommige... anderen.. of ze zijn...

Het wordt;

Sommige kinderen hebben dan iets vervelends meegemaakt.

Er zijn ook kinderen die weinig spelen met andere kinderen –

Andere kinderen hebben vaak ruzie –

Sommige kinderen zijn heel stil –

Er worden ook kinderen gepest –

Of ze pesten zelf –

Sommige kinderen kunnen niet goed stil zitten –

Kinderen kunnen ook bang zijn om fouten te maken –

Sommige kinderen weten niet wat ze precies voelen.

Ze voelen zich gewoon niet zo fijn.

- Vooraf bekrachtigen;

Soms ontdek je dat je al heel veel kan.

Soms ontdek je dat je meer durft dan je denkt

en dat je sommige dingen moeilijk vindt. (Pag. 16) ; Je bekrachtigt het kind al vooraf, goed!! Het komt echt over dat niks verkeerd is en dat er van alles kan gebeuren.

; Ik heb het idee dat het woord 'ontdek' toch nog redelijk moeilijk is. Misschien dat je de ene keer 'zie' en de andere keer iets van 'leer' kan gebruiken? Misschien klopt dit niet hoor en is ontdek helemaal niet zo moeilijk. Ik besluit om niets te wijzingen. Het woord ontdekken kan moeilijk zijn voor sommige kinderen. Maar ontdekken is een belangrijk onderdeel binnen creatieve therapie en binnen het leven van een kind. Ik raad straks in de 'ten geleide' aan om het boekje samen (met een volwassene) te lezen. Het woord ontdekken kan desnoods uitgelegd worden.

Op hout kan je hard timmeren met spijkers als je boos bent, of als je even boos wilt zijn. Wil je iets maken van hout, dan moet je goed opletten wat je doet, anders lukt het niet. (Pag. 19)

; je zegt hier: anders lukt het niet. Ik weet niet precies waarom, maar deze zin spreekt me niet zo aan. Misschien dat je een voorbeeld kan noemen wat er dan misschien niet lukt? Bijvoorbeeld dat je dan op je vinger slaat ofzo..?? Het wordt;

Op hout kan je hard timmeren met spijkers als je boos bent, of als je even boos wilt zijn. Wil je iets maken van hout, dan moet je goed opletten wat je doet, anders lukt het misschien niet.

De hamer komt op je vinger neer of je kunstwerk valt uit elkaar omdat de spijkers er niet goed in zitten.

- Toevoeging?

Je kan leren dat je naar elkaar kan luisteren, bijvoorbeeld naar ideeën van de anderen.

; elkaars ideeën

Het wordt; Je kan leren dat je naar elkaar kan luisteren, bijvoorbeeld naar elkaars ideeën.

- Leest niet fijn; *De therapeut vroeg Sam om te onthouden dat niets FOUT is of RAAR. Je mag alle ideeën vertellen en/of (dit leest niet echt lekker voor) maken in creatieve therapie.*

Het wordt; Je mag alle ideeën vertellen en maken in beeldende therapie.

- Verwarring?

Sam weet nog niet wanneer de laatste keer is.

De therapeut weet dat ook niet altijd.

De therapeut vertelde dat Sam wel wist wanneer ze klaar was.

Dan is Sam liever in de klas dan bij de therapeut.

Dan heeft Sam de therapeut niet meer nodig.

Sam heeft dan ontdekt dat ze zelf heel sterk is en veel kan.

Soms zal een therapeut wel afspreken met een kind hoeveel keer het zal komen.

; Dit zorgt misschien voor wat verwarring... Je kan bijvoorbeeld het volgende doen: De therapeut weet dat ook niet altijd, maar soms wel. Soms wordt er van te voren afgesproken hoe vaak het kind en de therapeut samen zullen zijn. De therapeut vertelde dat Sam wel wist wanneer ze klaar was.

Het wordt;

Sam weet nog niet wanneer de laatste keer is.

De therapeut weet dat ook niet altijd.

Soms zal een therapeut wel afspreken met een kind hoeveel keer het zal komen.

De therapeut vertelde dat Sam wel wist wanneer ze klaar was.

Dan is Sam liever in de klas dan bij de therapeut.

Dan heeft Sam de therapeut niet meer nodig.

Sam heeft dan ontdekt dat ze zelf heel sterk is en veel kan.

- Privé; *Privé is iets dat alleen van jou en de therapeut is. Mooi dat je dit uitlegt*

- Fijn of beangstigend?

De therapie is iets van Sam. Sam is de baas. Sam vindt het fijn dat iets helemaal van haar is. (Pag. 27) Dit zal het kind vaak heel erg aanspreken, maar het kan ook zorgen voor angst... "moet ik dan gelijk alles weten?" "Moet ik alles regelen?"

Ik besluit om dit zo te laten.

Wat zal ze gaan maken vandaag? Een boot?
Een huis? Een hond? Sam is een beetje weggedroomd.
De juf lacht haar vriendelijk toe.
De therapeut klopt op de deur. Sam mag mee.
Ze voelt zich een beetje raar maar ook heel speciaal. (Pag. 28)

; Dit stukje is misschien een beetje verwarrend, want je hebt het gehad over sam gaat mee, lopen samen door de gang, verkennen het lokaal, over het einde... Het wordt wel duidelijk als je ergens in het boekje schrijft dat dit de volgende week is bijvoorbeeld.

Wat zal ze gaan maken vandaag? Een boot?
Een huis? Een hond?
Sam was een beetje weggedroomd.
De juf lacht haar vriendelijk toe.
De therapeut klopt op de deur. Sam mag mee.
Ze voelt zich vandaag een beetje raar maar ook heel speciaal.

- Afsluiting sluit niet aan? Dag Sam, tot straks. (Pag. 29) Klinkt heel lief, maar vind ik niet echt aansluiten bij het laatste stukje. Dan zijn ze namelijk al samen. Of is het iets wat de juf tegen Sam zegt? Dan zou het wel kloppen. De juf zegt het tegen Sam. Ik besluit het zo te laten na aanpassing van het stukje hierboven.

- 6 regels per pag. ; Je schrijft in je mail dat het je aansprak dat er maar 6 regels per pagina stonden. Hier ga je nu zelf wel overheen. Is dat een bewuste keuze?

Ik ga hier inderdaad enkele keren overheen en vaak zijn de stukjes ook korter. Ik geloof dat er voldoende balans is en ik besluit het zo te laten.

Stap 3; Verhaal

Verwerking van de feedback. Het definitieve verhaal.

Helemaal van jou

Als je als kind in beeldende therapie gaat

Vandaag is het maandag.
Normaal is maandag een gewone dag op school.
Misschien is het vandaag wat drukker.
Het is net weekend geweest en iedereen wil vertellen.

Sam slentert de klas binnen.
Sam is een gewoon meisje van 8 jaar, dat in een gewoon huis woont.
Sam weet niet zo goed wat ze van vandaag moet denken.
Vandaag gaat Sam voor het eerst naar beeldende therapie.

Sam weet nog niet of ze dit leuk vindt.
Ze vindt het een beetje leuk, maar ook een beetje stom.
Waarom Sam wel en de andere kinderen niet?

Behalve Pabio dan. Die had vorig jaar ook zoiets.
Pabio was vaak boos en de juf had in de klas vertelt
dat het voor Pabio fijn was dat hij wat extra aandacht kreeg.
Pabio is nu niet zo vaak boos meer.

Sam is ook niet vaak boos. Ze is wel vaak stil.
Dit had de juf tegen haar gezegd.
De juf kan niet goed zien wat Sam denkt en wat ze voelt.
De juf zou het fijn vinden als Sam ook wat extra aandacht krijgt.
Sam vindt het wel best. Ze vindt het ook spannend, en een beetje raar.
Dit heeft ze niet tegen haar moeder en haar juf gezegd.
Zij zouden het wel snappen, denkt Sam.

Vorige week heeft Sam al gepraat met de therapeut.
Een therapeut is iemand die je helpt als je, je niet fijn voelt.

Als je niet meer zo vaak vrolijk kan zijn.
Vaak voel je, je vanzelf weer fijn. Soms gebeurd dit niet.
Dan is je probleem te moeilijk geworden om helemaal zelf op te lossen.
Net als bij Sam. Sam heeft het moeilijk, ze vind het niet leuk op school.
Een therapeut helpt haar zodat ze ontdekt hoe ze het probleem op kan lossen.

De therapeut kwam Sam ophalen uit de klas.
Samen liepen ze naar het therapielokaal.
Onderweg vroeg de therapeut of Sam wist wat beeldende therapie was.
Sam haalde haar schouders op.

Alle kinderen hebben soms nare gevoelens en gedachten.
Alle kinderen zijn wel eens blij, boos, bang of verdrietig.
Sommige kinderen zijn vaker boos, bang of verdrietig, dan blij.

Sommige kinderen hebben dan iets vervelends meegemaakt.
Er zijn ook kinderen die weinig spelen met andere kinderen –
Andere kinderen hebben vaak ruzie –
Sommige kinderen zijn heel stil –
Er worden ook kinderen gepest –
Of ze pesten zelf –
Sommige kinderen kunnen niet goed stil zitten –
Kinderen kunnen ook bang zijn om fouten te maken –

Sommige kinderen weten niet wat ze precies voelen.
Ze voelen zich gewoon niet zo fijn.

Soms is het moeilijk om over dingen te praten die niet zo fijn zijn.
Bij creatieve therapie praat je ook, maar niet zoveel.
Je mag vooral veel DOEN. Je gaat met allerlei materialen werken.

Sam en de therapeut zijn samen in het therapielokaal geweest.
Sam stapte dapper naar binnen. Ze was toch wel nieuwsgierig.
De therapeut vroeg aan Sam of ze rond wilde lopen in het lokaal.
Sam wilde dat wel. Er staan tafels en krukken in het lokaal en ook kasten.
De therapeut liet zien wat er allemaal in de kasten zit.

Sam zag verf en krijt en potloden en papier
en klei en hout en nog veel meer.
De therapeut vertelde dat Sam hier in het lokaal
mag ontdekken wat ze leuk vind.
De therapeut kan Sam helpen om dingen uit te proberen als ze dat wil.

Sam zal ook veel leren en ontdekken in het therapielokaal.
Sam zal dingen te weten komen over zichzelf.
Waar houd je van en wat vind je niet leuk? Hoe laat je dat zien?
Hoe los je iets op als het niet lukt? Hoe laat je zien wat je voelt en denkt?

Soms ontdek je dat je al heel veel kan.
Soms ontdek je dat je meer durft dan je denkt
en dat je sommige dingen moeilijk vind.

Van het werken met klei kan je rustig worden.
Met krijt kan je heel klein tekenen,

maar ook heel groot zodat iedereen het kan zien.

Op hout kan je hard timmeren met spijkers als je boos bent,
of als je even boos wilt zijn. Wil je iets maken van hout,
dan moet je goed opletten wat je doet, anders lukt het misschien niet.
De hamer komt op je vinger neer of je kunstwerk
valt uit elkaar omdat de spijkers er niet goed in zitten.

Met verf kan je schilderen wat je maar wilt.

Sam weet dat kinderen soms alleen bij de therapeut komen
en soms in een groepje.
Sam heeft de therapeut zelf gevraagd waarom dat was.
De therapeut vond dat heel knap van Sam.
In een groepje kan je leren hoe je kan samen werken zonder ruzie.
Je kan leren dat je naar elkaar kan luisteren,
bijvoorbeeld naar elkaars ideeën.
Je kunt leren om op een fijne manier dingen te vragen.
De therapeut is er dan voor het hele groepje.

Soms is het fijner dat je de therapeut helemaal voor jezelf hebt.
De therapeut is er dan alleen voor JOU.

De therapeut vroeg Sam om te onthouden dat niets FOUT is of RAAR.
Je mag alle ideeën vertellen en maken in beeldende therapie.
Dit is geen school en je krijgt ook geen cijfer.

Soms zullen Sam en de therapeut wel samen kijken wat er is gemaakt.
Sam weet dat ze haar kunstwerken nog niet mee naar huis gaat nemen.
De therapeut bewaard alles op 1 plek voor Sam.
Een veilige plek waar niemand bij kan.
Zo kunnen ze soms even kijken wat Sam allemaal heeft gemaakt.
Als Sam voor de laatste keer komt mag alles mee naar huis.

Sam weet nog niet wanneer de laatste keer is.
De therapeut weet dat ook niet altijd.
Soms zal een therapeut wel afspreken met een kind hoeveel keer het zal komen.
De therapeut vertelde dat Sam wel wist wanneer ze klaar was.
Dan is Sam liever in de klas dan bij de therapeut.
Dan heeft Sam de therapeut niet meer nodig.
Sam heeft dan ontdekt dat ze zelf heel sterk is en veel kan.
Sam en de therapeut nemen dan afscheid.
Maar dat is nog heel ver weg.

De therapeut zal ook met papa of mama en met de juf praten.
Hier hoeft Sam niet bang voor te zijn.
De therapeut zal niet zomaar over Sam vertellen.
Wat Sam en de therapeut in het therapielokaal doen is privé.
Privé is iets dat alleen van jou en de therapeut is.
De therapeut zal niet vertellen wat Sam
in vertrouwen aan de therapeut heeft vertelt.
Dit heet een geheim bewaren.

Sam mag kiezen aan wie ze wat wil vertellen.
De therapie is iets van Sam. Sam is de baas.
Sam vindt het fijn dat iets helemaal van haar is.

Wat zal ze gaan maken vandaag? Een boot?
Een huis? Een hond?
Sam was een beetje weggedroomd.
De juf lacht haar vriendelijk toe.
De therapeut klopt op de deur. Sam mag mee.
Ze voelt zich vandaag een beetje raar maar ook heel speciaal.

Dag Sam, tot straks.

Stap 4 en een half; Een tussenstap

Stap 5 gaat over het illustreren. Ik voelde dat ik dat ik toch beter nog een keer naar een kinderboekenwinkel kon gaan om beter aan stap 5 te kunnen werken. Eerder bezocht ik al een kinderboekenwinkel. Hier lette ik echter vooral op de tekst, en de verhouding van tekst en beeld etc. Ik ben vandaag (30 maart 2010) naar de kleine kapitein in Rotterdam geweest. Ook weer 1,5 uur rondgesnuffeld. Op de grond gezeten in het knusse hoekje van de informatieve boeken. Wanneer ik klaar ben met deze opleiding blijf ik vaker snuffelen denk ik. Ik hoop zelf ook nog ooit een kinderboek uit te geven. Ik ontdekte in de winkel wat ik ook al ontdekte in de andere winkel. Veel boekjes voor het hele jonge kind en veel voor het oudere kind. Weinig boekje specifiek voor het 'midden' kind van 7 tot en met 9 jaar. De boekjes die geschikt waren voor mijn doelgroep waren;

Hanna en Ik (Bettina Wegenast); Over het overlijden van een vriendinnetje

Bed op wielen (Marian Schalk-Meijering & Ingrid Medema); Julia heeft leukemie

Van alles twee (Martine Delfos); Over de betekenis van echtscheiding voor een kind.

Alle drie de boekjes gebruikten mensfiguren als lijn in de illustraties. Duidelijke mensfiguren, figuratief getekend. Ter vergelijking, voor jongere kinderen zie je nog vaak dieren in de hoofdrol. Kleurrijke kaften, alle drie. Inhoudelijk kiest Martine Delfos (bij veel boekjes die ik van haar ken) voor zwart/witte illustraties. Waarschijnlijk met inkt getekend, en weinig tot geen vlakvulling. Duidelijk herkenbare emoties. De illustraties beslaan steeds 1 pag., gevolgd door een pag. tekst.

In het boekje van Hanna en ik zijn alle illustraties gekleurd. De illustraties kennen geen achtergrond. De kleuren schreeuwen niet, zijn veelal zacht. 'In harmonie'. Ook is er met pen 'geschreven' en 'getekend' in het boekje. Veel kleine 'tussendoor' illustraties en een enkele grotere. De mensfiguren zijn duidelijk men, maar niet in verhouding. De illustraties beelden scènes van het verhaal uit. De gezichtjes hebben geen kleur. De stijl doet me soms denken aan een agenda, of een schriftje.

In bed op wielen zijn de kleuren van de illustraties feller. De illustraties zijn groter als bij Hanna en ik. De mensfiguren zijn meer in verhouding. Geen achtergronden getekend. Wel heeft iedere pag. een lichte zweem in een bepaalde kleur. Ook dit boekje heeft 'tussendoor' illustraties. Grote pleisters, gameboy etc. Alle drie de boekjes lijken geïllustreerd met aquarel of acryl en inkt.

Stap 5; Illustreren

Eerst ben ik na het bezoek aan de kinderboekenwinkel op internet gaan kijken naar illustraties die gericht waren op de doelgroep en waarvan de stijl geschikt zou zijn voor mijn boekje. Bijlage 2 geeft weer wat ik gemiddeld vond. De illustraties lijken veelal vooral met verf of pastel gemaakt. Veel mensfiguren en veel dunne zwarte omlijnningen. De achtergronden zijn veelal heel rustig. Op internet heb ik ook enkele drukke taferelen gezien. Ik achtte deze al gelijk niet geschikt. Niet passen bij wat ik wil communiceren. Verder wil ik niet de veel ruimte invullen omdat iedere therapie omgeving anders is. Ik wil niet dat kinderen zich te veel identificeren met het boekje. Vele ronde lijnen en duidelijke vormen. Ik ga nu zelf eerste schetsen maken op papier. Hierna maak ik een keuze voor stijl en materiaal.

Stukjes proces;

De eerste schetsen zijn gemaakt. Hoofdfiguur Sam heeft een gezicht en lijf gekregen. Er zijn voldoende emoties mogelijk in haar gezichtje. Ik ga nu mijn verhaal erbij nemen en beslissen wat voor illustraties ik waar en hoe ga maken. Dit ga ik doen op een groot vel papier. Een brainstorm.

Dit werken op grote vellen, en brainstormen brengt me weer even terug naar de kunstacademie waar ik een halfjaar studeerde voordat ik koos om te stoppen. Heerlijk.

Ik heb vandaag Sam geschetst in een paar mogelijke posities. (ik heb wat schetsen in bijlage 3 geplaatst) Sam is definitief goedgekeurd, ik kan voldoende met haar. Het dilemma was nu of ik de eindtekeningen met blauw of zwart ging omlijnen. Ik vond het blauwe warm en oprecht, maar hierdoor bleef het dicht bij schetsen. Door zwarte lijnen werden de tekeningen meer illustraties. Ik heb gebeld met Sanne (klasgenootje) en we hebben het er over gehad. De keuze is gevallen op zwarte omlijning. Het kostte me toch stiekem wat moeite om mijn 'blauwe' idee los te laten, maar zwart past gewoon beter.

Ik mag de lichtbak van mijn vriend gebruiken zodat ik de tekeningen, wanneer ik er tevreden over ben, over kan trekken op dik papier zodat ik ze kan gaan inschilderen. Ik gebruik acrylverf. Dit gaat heel goed en de kleuren zijn levendig vind ik. Ik heb wat tekeningen naar Rianne (Illustratrice) gestuurd. Zij ziet er zeker mogelijkheden in en is benieuwd hoe het gaat worden.

Pff... ik loop uit. Ik zou de illustraties eigenlijk vandaag af moeten hebben, maar ik ben nog maar op de helft ongeveer. AHHH.. iets te strak gepland. Ik vertrek 28 april naar Frankrijk voor bijna twee weken. Voor vertrek moeten de illustraties af zijn. Dan komt het nog goed. Ik vind het nog steeds leuk om te doen, maar ik geniet er minder door omdat ik me gehaast voel. Het voelt alsof ik beter kan maar er geen tijd aan kan besteden.

Het is 27 april en vannacht vertrek ik naar Frankrijk... en de illustraties zijn af! Vanmorgen de laatste geschilderd. Ik heb ook al een stukje gelay-out. Dit doe ik met het programma Indesign. Een opmaak programma. Ik heb dit programma leren gebruiken tijdens mijn MBO opleiding. Ik had nog niets verteld over het inscannen. Wanneer een illustratie af was scande ik deze in. Een heel gedoe want de scanner pakte soms de kleuren niet goed en eens deed de scanner het ook even niet meer. Wat zijn we toch afhankelijk van elektrische apparatuur in deze tijd. Ik vind de illustratie van Sam op het krukje voor de kast het beste gelukt. Ik ben niet overal tevreden over, maar ik moet stoppen met illustreren en accepteren dat ik een perfectionist ben die nooit iets goed vindt.

Stap 6; Ten Geleide

Ik verbaasde me hoe weinig moeite het me kostte om deze ten geleide te schrijven. 1 van mijn persoonlijke leerdoelen van dit project is om beter te leren communiceren over mijn beroep. Deze ten geleide moest ik zo schrijven dat het voor een ieder die niet afweet van het bestaan van beeldende therapie ook duidelijk werd. Nu is schrijven natuurlijk nog steeds anders dan praten. Maar op deze manier werken integreert de informatie wel makkelijk in mijn hersenen en kan ik makkelijker op woorden komen wanneer ik er wel over spreek. Ik denk dat deze ten geleide geslaagd is. Ik heb het door een paar mensen laten lezen (klasgenootjes op school, mijn familie en vriend) en heb nog wat tips meegenomen. Ook heb ik op internet gekeken hoe instellingen een beschrijving geven van beeldende therapie op hun site.

Ten geleide

Helemaal voor jou is een voorlichtingsboekje voor kinderen die in beeldende therapie gaan en voor ieder ander die betrokken is bij het hier bijhorende proces van het kind. In dit boekje vertelt Sam over haar eerste contact met beeldende therapie en hoe zij dit ervaren heeft.

Beeldende therapie is een vorm van creatieve therapie. Dit is een vorm van therapie waarbij praten niet centraal staat, maar doen. Voor veel kinderen is het moeilijk om te vertellen wat hen dwars zit, soms weten zij dit

zelf niet eens. Soms is het makkelijker om te 'praten' met beelden. Door bijvoorbeeld te tekenen, te schilderen of te werken met klei lukt het hen beter om zich te uiten. Kinderen komen naar beeldende therapie omdat zij zich door uiteen liggende redenen niet fijn voelen. Zij weten zich bijvoorbeeld geen raad met hun gevoelens. In beeldende therapie kunnen kinderen leren hoe ze om kunnen gaan met boosheid, angst en verdriet. Wanneer een kind iets vervelends heeft meegemaakt kan beeldende therapie helpen om dit een plekje te geven. Kinderen zijn soms gespannen, faal angstig of hebben weinig zelfvertrouwen of kunnen moeilijk contact maken met anderen. Beeldende therapie kan dan helpen door het kind te laten ontdekken waar het goed in is, waar het plezier in heeft, dat het trots op zichzelf mag zijn. Het kind ontspant, ontdekt, ervaart en leert in een veilige situatie. Soms gebeurd dit in een groepje en soms individueel. Een beeldend therapeut zorgt voor deze veilige situatie, begeleid het proces van het kind en biedt structuur. Wanneer het kind sterker wordt binnen de therapie, is de kans groot dat het kind zich ook fijner en sterker gaat voelen in het dagelijkse leven.

Dit boekje is een hulpmiddel om aan het kind uit te leggen wat er gaat gebeuren in beeldende therapie. Het is geen vervanging voor een persoonlijk eerste contact met het kind. Het kan spannend zijn om in therapie te gaan, zowel voor het kind als voor andere betrokkenen. Dit boekje kan helpen om eventuele angst voor het onbekende te verminderen. Dit boekje kan gebruikt worden door ouders, verzorgers, beeldend therapeuten, verwijzers, intern begeleiders, leerkrachten, studenten en een ieder ander die dit boekje als waardevol ziet. Het boekje is een voorlees verhaal voor kinderen in de leeftijd van ongeveer 6 tot 10 jaar. Het is de bedoeling dat dit boekje samen met het kind wordt gelezen. Zo kan het kind vragen stellen wanneer het iets niet begrijpt en weet het dat het er niet alleen voor staat. Ga samen zitten op een rustig plekje en lees over Sam.

Tegelijk met de ten geleide besloot ik ook de achterzijde te beschreven;

Achterzijde;

Sam gaat voor het eerst naar beeldende therapie. Ze weet nog niet goed wat ze hier van moet vinden. Het is allemaal nieuw. Ze heeft al wel kennis gemaakt met de beeldend therapeut. *'Helemaal voor jou'* is een voorlichtingsboekje voor kinderen van 6 tot 10 jaar die in beeldende therapie gaan. Er wordt verhalend in uitgelegd wat er gaat gebeuren in de therapie. Het boekje kan worden voorgelezen, of samen gelezen met ouders, verzorgers, beeldend therapeuten, verwijzers, intern begeleiders, leerkrachten, studenten en een ieder ander die dit boekje als waardevol ziet.

Dit boekje is geschreven als afstudeerproject door Nicole van der Aa, student beeldende therapie aan de HU.

Stap 7; Lay-out

De illustraties zijn nog niet af, maar ik ben toch al gestart met lay-outen. Dit gaat eigenlijk heel goed, ik kan alleen sommige illustraties nog niet plaatsen. Het is wel lastig om te bepalen welke tekst op welke pagina komt te staan. Tijdens het schrijven van het verhaal had ik dit eigenlijk al vastgelegd, maar er is toch veel verschoven omdat ik andere illustratie ideeën kreeg. Het voelt fijn om eindelijk te zien hoe alles op zijn plekje valt. Ik weet nog niet goed wat ik of de kافت ga plaatsen. Ik moet nu nog 3 illustraties schilderen en dan straks plaatsen en nog besluiten maken over de ondergrond.

Ik ben terug uit Frankrijk en heb de laatste hand gelegd aan de lay-out. Wat ik vergeten te vertellen was; Ik heb tips gekregen van Rianne (illustratrice) over mogelijke achter- of ondergronden. Ik heb een paar dingen uitgeprobeerd en ik heb nu vooral met gescheurd papier gewerkt. Ook heb ik een platte heuvel van klei gemaakt en gefotografeerd. Daar ben ik erg tevreden over. Verder gebruik ik foto's met hout en metaal structuur. Ik heb Sam die aan het timmeren is op de kافت geplaatst. Zo wordt Sam al geïntroduceerd, ook al weet je nog niet wie ze is.

Stap 8; Controle

Deze stap is eigenlijk overal tussendoor gekropen. Ik heb tijdens het schetsen gevraagd om meningen, tijdens het schrijven en toen het boekje gelay-out werd (half af). Ik heb dit

gevraagd aan klasgenootjes, maar ik heb ook soms mijn adresgroep (ook mijn evaluatiegroep) om advies gevraagd.

Ik vond het fijn om mijn evaluatiegroep af en toe op de hoogte te houden van mijn proces. Zij steken er tijd in, dan mogen zij ook resultaat zien.

Stap 9; Bijwerken

Aii.. stiekem waren er toch wel wat spelfoutjes ingeslopen. Als het goed is zijn ze er nu uit. Ik heb ook nog een paar kleine aanpassingen in de tekst gedaan vanuit een laatste tip. Straks het evaluatieformulier schrijven. Dit vind ik wel moeilijk. Maar ik mag het naar Han Kurstjens sturen zodat hij er een blik op kan werpen.

Stap 10; Afdrukken

Ik heb lang nazitten te denken over op welke wijze ik mijn boekje zou gaan afdrukken. Mijn vriend is bezig om mijn boekje in Flash (computerprogramma) zo om te zetten dat het digitaal gebladerd kan worden. Je hebt dan toch het idee dat je een echt boekje aan het doorlezen bent en het kan zo goed en op een professionele manier naar de evaluatiegroep. Maar hoe te doen voor de beoordeling? Ik wacht nog even met beslissen.

Stap 11; Evaluatie

Ik heb het evaluatieformulier in 1 dag geschreven! Ik weet niet hoelang de gemiddelde mens hierover doet, maar ik ben niet zo snel en was blij dat ik het in 1 dag redde. Ik heb voorbeelden gezocht op internet en heb aan de hand daarvan mijn eigen formulier geschreven. Ik denk dat ik alles erin verwerkt heb wat ik hoor te weten om straks een conclusie te trekken. Ik hoop dat het er overzichtelijk uitziet en dat mijn inleiding duidelijk is. Ze zijn gemaïld... dus afwachten maar. Ik vind het spannend of ik ze allemaal terug ga krijgen.

Stap 12; Presentatie + Evaluatie

Mijn presentatie was het verzenden van de evaluatie, met het digitale boekje en een mooi begeleidende mail. In het begin van dit project wilde ik naar iedereen uit de evaluatiegroep toegaan en het boekje op zijn Nicole's brengen. Mooi ingepakt. Theezakjes erbij en zelfgemaakte koekjes. Maar dit bleek niet haalbaar. Ik heb met Han Kurstjens overlegt en een evaluatie/ presentatie via de mail is ook goed. Hij vertelde me dat ik er rekening mee hoorde te houden dat deze mensen ook vaak niet veel tijd hebben. Dus korter, hoe beter misschien wel. Ik heb al 2 evaluaties terug en er is nog tijd. Deze zijn al heel positief en ze hebben ook steeds bij mijn kopje opmerkingen of toelichtingen wat geschreven.

Stap 13; Feedback verwerken

Het is vandaag zondag 23 mei. Ik heb gisteren alle informatie uit de evaluatieformulieren gehaald. De uitslag beschreven en de toelichtingen en opmerkingen samengevat. Vanmorgen heb ik hier een reactie op gegeven. Ik ben nu bijna tevreden ook over de conclusie en over mijn aanbevelingen. Ike (Klasgenootje) heeft mij zojuist nog feedback gegeven over mijn conclusie en ik heb hem aangepast. Het was meer een samenvatting dan een conclusie. Nu voelt hij goed, maar ik lees hem vanavond nog eens. Misschien heb ik wat over het hoofd gezien. Ik vind een conclusie schrijven namelijk wel lastig. Vrijdag moet alles ingeleverd zijn! Ik zie nu wel in dat ik dat ga redden, dus de spanning wordt minder. 2 mensen die wel mee zouden werken aan de eindevaluatie hebben afgezegd. Dit vind ik wel jammer. Wat iedere mening uit het werkveld leer je toch.

D. Leermomenten van de schrijfster

In A.1.2. schreef ik mijn Persoonlijke doelstellingen t.a.v. dit project. In hoeverre heb ik deze gerealiseerd?

- ❖ Ik merk dat ik er persoonlijk nog steeds moeite mee heb om uit te leggen wat creatieve therapie nu eigenlijk inhoud. Hoe communiceer ik dat naar anderen? Door me hier specifiek in te verdiepen verwacht ik hierin te groeien. Na de presentatie zal ik zelf concreter uit kunnen leggen wat creatieve therapie inhoud, en dit op een ontspannen wijze, en op een persoonlijke manier te kunnen presenteren.
-

Dit leerdoel was erg belangrijk voor mij dit jaar. Binnen intervisie heb ik dit leerdoel ook ingebracht. Ik wilde leren om beter te communiceren over mijn beroep, tegenover kind en volwassenen. Ik wilde dit bereiken door het uitvoeren van mijn praktijk project, dit project. Een goed boekje en een goede presentatie hiervan vroegen van mij om heel bewust aan de slag te gaan met dit doel. Mijn praktijkproject is nu bijna af en ik ben erg tevreden over mijn tekst en de illustraties. Ik denk dat dit boekje goed zal communiceren over beeldende therapie. Maar kan ik dat zelf verbaal nu ook? Voor het therapiedeel hoorden we ook een klein referaat te houden over je therapeutschap, als oefening. Ik merkte dat ik dat nog heel lastig vond. Op papier lukt het dus nu prima. Verbaal kan ik me nog meer ontwikkelen. Gelukkig ontwikkel ik me de rest van mijn leven. Wel helpt dit alles wat ik geschreven heb. Het integreert, merk ik en het vertellen groeit. Ik heb tijdens dit proces meerdere mensen uitgelegd waar ik aan werkte en het lukt me al een stuk beter om de juiste woorden te vinden. Ik heb voor mijn boekje en essay, wel niet altijd hardop, maar op papier veel naar de juiste woorden gezocht. Op papier gaat het helemaal goed. Ik ben er heel bewust mee bezig geweest. Het heeft gewoon nog even tijd nodig.

- ❖ Mijn wens, voor mijn ommezwaai naar creatieve therapie, was om illustratrice te worden. Ik zou dan zelf mijn kinderboeken schrijven en illustreren. Voor mijn start op de HU waren mijn opleidingen hier ook opgericht. Ik zou heel graag op deze manier de kans krijgen om de tijd te mogen nemen om een boekje te ontwerpen en mijn opgedane kennis en ervaring van toen toe te passen. De wereld van illustreren en schrijven samen brengen met creatieve therapie.
-

Nu, deze kans heb ik zeker gekregen. Ik genoot van het illustreren. Het proberen af te stemmen van de illustraties (Sam) op de doelgroep. De combinatie van het theoretische schrijven en het ambachtelijke tekenen was heerlijk. Ik merk, door de feedback die ik heb gekregen van Rianne (Illustratrice) dat ik me nog veel meer zou kunnen ontwikkelen op illustratief gebied. Ik weet eigenlijk nog helemaal niet zoveel. Maar ik kan dat goed relativeren. Ik heb natuurlijk ook maar een klein deel van opleiding hieromtrent meegekregen. Nu ik dit heb mogen proeven, smaakt het naar meer. Ik hoop na deze opleiding nog eens een cursus illustreren te doen en een eigen kinderboek (buiten dit boekje) te mogen schrijven en illustreren. Afstuderen is voor mij iets spannends, het brengt stress met zich mee omdat ik het zo goed mogelijk wil doen. Even je handen mogen gebruiken was o zo fijn.

- ❖ Ik weet zeker dat ik heel veel plezier ga ervaren bij het ontwerpen/ vormgeven van dit product. Ik kijk er naar uit, en dat zegt denk ik genoeg. Dat ik de tijd MAG nemen om te kijken hoe creatieve therapie uit te leggen aan een kind en dit op een manier die een bepaalde leeftijd aantrekt dit in beeld en woord vorm te geven.
-

Ik hebben binnen dit boekje op het niveau van de volwassen mens en op het niveau van het basisschool kind mogen werken. De 'ten geleide' is voor de volwassen mens. Maar wel ging ik uit van de volwassen mens die niets tot weinig van beeldende therapie af wist. Het hele inhoudelijke verhaal van Sam is op kinderniveau geschreven. Ik vond het heel interessant om in allerlei kind leesboekjes te duiken en te ontdekken op welk lees niveau zij eigenlijk zaten. En om te kijken wat voor illustraties dat soort boeken hebben. Als ik meer tijd had gehad was ik gegaan voor ingewikkeldere illustraties. Zoals die je ook kunt vinden in bijlage 2. Dit kon ik nu echt niet doen. Ik redde het nu al amper. Maar ik zou het wel mooier hebben gevonden. Een uitdaging voor de volgende keer. Voor dat ik begon heb ik er nog over gedacht om het illustreren uit te besteden. (Ik heb eigenlijk nooit nagevraagd of dit mocht) Maar dat voelde niet goed. Ik wilde dat het echt mijn boekje werd, mijn afstudeerproject. Ik wilde me zelf in alles verdiepen. Ik heb bij het schrijven van het inhoudelijke verhaal regelmatig contact gehad met collega's van mijn oude stage (opdrachtgever). Zij werken met het basisschoolkind en wisten veel over het begripniveau van het kind. Ik wilde eerst ook graag een groepje kinderen bijeenbrengen en het hen ook laten evalueren. Dit was in de tijd helaas niet haalbaar. Dit vind ik wel jammer. Als ik naast dit project geen andere afstudeeronderdelen had gehad had ik dit zeker kunnen doen.

- ❖ Ik verwacht dat ik hier meer dan de geplande tijd in moet steken om dit project naar mijn voldoening af te ronden. Ik vrees dat de perfectionist in mij, dit project een uitstekende gelegenheid vind om te voorschijn te komen. Ik zal erg goed de tijd moeten bewaken en plannen.
-

Ja, de perfectionist in mij is zeker naar boven gekomen. Tot aan de illustraties heeft dit nog niet belemmert. Maar in mijn stappenplan zul je ook hebben gezien dat het daarna is gaan uitlopen. Ik heb een tijdje zitten worstelen met Sam en met de stijl van illustreren. Ik was niet snel tevreden. Afgelopen week is de perfectionist ook weer naar boven gekomen. Ik heb het boekje 1 keer afgedrukt met een laserprinter, op printpapier. Ik wilde het eerst laten afdrukken in een printshop en dan laten binden. Maar dit kostte erg veel geld en ik wil na de beoordeling nog graag wat doen met de adviezen die ik tijdens de evaluatie gekregen heb. Het voelde niet goed om dan nu veel geld te besteden aan een boekje dat nog niet perfect is. Maar nu heb ik dus het boekje geprint (en komt er waarschijnlijk een ringband omheen). Maar de kleuren kloppen niet! Dit vind ik erg vervelend en storend. Gelukkig kloppen de kleuren in het digitale boekje wel. Zo heeft de beoordelaar een boekje in de hand om te bladeren. En ook een juiste kleuren indruk digitaal. Hopelijk is dit genoeg.

- ❖ Ik denk dat het een grote uitdaging zal zijn om een aantrekkelijk boekje te maken, een boekje dat kind en volwassenen (voor het kind) echt zou willen gebruiken, als toegevoegde waarde ziet.
-

Het was een grote uitdaging. Als je begint heb je nog geen idee waar je gaat eindigen. Er moesten veel keuzen gemaakt worden. Maar ik voel me nu al een stuk geruster nu ik mijn conclusie heb geschreven. Het boekje is met een glimlach en veel complimenten (maar ook goede tips) door de keuring gekomen. Mijn volgende droom is om het boekje, na verbetering, uit te geven. Of ik zelf tevreden ben? Ik ben niet zo snel tevreden, maar ik heb zeker een band met het boekje gekregen en ik geloof dat het boekje geslaagd is waarvoor hij bedoeld was.

E. Taadaa (Presentatie)

Ik heb mijn boekje gepresenteerd op het wereld wijde web aan mijn evaluatiegroep. Ik wilde het boekje warm presenteren, in hoeverre dat gaat als je naar een scherm moet kijken. Buiten mijn evaluatiegroep heb ik dit boekje aan allerlei mensen (moeder, zusjes, vrienden, neefjes, ooms, tantes etc.) laten zien. Je kan het boekje echt bladeren en dit verliep met veel plezier en zelfs een hilarisch moment toen een tante bij mijn woorden, 'Als je de hoekjes vastpakt dan kan je de pagina omslaan', spontaan haar hand naar het scherm bracht om het hoekje te willen omdraaien. Nu zie je maar weer hoe belangrijk een duidelijke communicatie is.

Hieronder de site waarop het boekje staat;

<http://helemaalvanjou.collekecolleke.nl>

(deze site staat ook vermeld op het evaluatieformulier; Bijlage 4)

Door met de muis in de hoekjes te klikken (of door de hoekjes naar links of rechts te slepen) kunnen de kaft en de daaropvolgende pagina's omgeslagen worden). Druk F11 in wanneer het boekje niet helemaal op het scherm past (en nog eens om later het scherm weer goed te krijgen)

F. 'Helemaal van jou' in evaluatie

Volgens mijn plan van aanpak zou mijn evaluatie plaatsvinden middels een evaluatie formulier. Dit plan is niet gewijzigd. Ik heb een evaluatieformulier geschreven en dit laten lezen door Han Kurstjens alvorens deze te versturen samen met het boekje. Hoe ik aan mijn evaluatiegroep het digitale boekje toonde las u in het hoofdstuk hiervoor. In het formulier is uitgelegd hoe je het boekje kan openen en gebruiken. het evaluatieformulier kan je vinden in Bijlage 3. Het begeleidend kaartje is door de digitale manier van versturen een digitaal kaartje, een opgemaakte mail geworden. Ik verwachtte de evaluaties terug voor 19 mei. Op zaterdag 15 mei heb ik een herinneringsmail gestuurd. Mijn evaluatiegroep bestond uit 8 personen, 6 personen hebben mijn evaluatieformulier daadwerkelijk ingevuld. Lees hieronder hun namen en de resultaten uit mijn evaluatie.

Florian Blaas; Beeldend therapeut Herlaarhof binnen de afdeling voor kinder- en jeugd psychiatrie.

Janneke Bouwmeester; Creatief therapeute en Cultureel maatschappelijk Werkster binnen welzijnsorganisatie Zebra Welzijn.

Joke Steenvoorden; Trainer sociale vaardigheden en Kindertherapeut binnen welzijnsorganisatie Zebra Welzijn.

Marjan van Welt; Trainer sociale vaardigheden en Integratief \kindertherapeut binnen welzijnsorganisatie Zebra Welzijn.

Rianne Brugmans van Breugel; Free -lance illustratrice

Teuntje van de Wouw; 4^e jaar student Grafisch ontwerpen aan kunstacademie Sint Joost.

(Nog een creatief therapeute en een directeur van een basisschool hebben helaas afgezegd)

F.1. Resultaten

Mijn evaluatiegroep bestond uit 8 personen. 6 personen hebben mijn evaluatieformulier daadwerkelijk ingevuld. Dit is de uitslag van de evaluatie.;

1	'Helemaal van jou' (Het inhoudelijke verhaal) vertelt over een eenvoudige manier over beeldende therapie;	6 personen antwoordden JA
2	De schrijfwijze, gebruikt in 'Helemaal van jou' (Het inhoudelijke verhaal) maakt het boekje geschikt om voorgelezen/ samen gelezen te worden met het kind;	5 personen antwoordden JA - 1 persoon antwoordde JA/ TEN DELE*
3	De 'ten geleide' (Bedoelt voor de volwassen lezer) bevat genoeg basisinformatie voor wie onbekend is met beeldende therapie;	6 personen antwoordden JA
4	'Helemaal voor jou' vermindert eventuele angst/ spanning voor het onbekende (de beeldende therapie);	5 personen antwoordden JA - 1 persoon antwoordde JA/ TEN DELE**
5	De omslag (combinatie kft + achterkant) van 'Helemaal voor jou' maakt duidelijk voor wie het boekje bedoeld is;	5 personen antwoordden JA - 1 persoon antwoordde TEN DELE***
6	De ondersteunende illustraties passen bij het verhaal;	6 personen antwoordden JA
7	Wanneer dit boekje echt uitgegeven zou worden zou u het zelf aanschaffen;	3 personen antwoordden JA - 1 persoon antwoordde JA/ TEN DELE - 2 personen antwoordden TEN DELE****
8	Opmerkingen en toelichtingen	Zie F.2.

*JA/ TEN DELE (vraag 2); Soms is schrijven in de verleden tijd niet mooi voor een voorleesverhaal. Til hier niet te zwaar aan. Het is tenslotte ook een informatief boekje en niet een voorleesboek, puur voor ontspanning.

**JA/ TEN DELE (vraag 4); Een kind zal het altijd spannend vinden om te komen de eerste keer, maar het zal beter begrijpen wat er gaat komen. Daardoor wordt het minder eng.

***TEN DELE (vraag 5); De omslag communiceert goed. Het zou ook op de voorkant vermeld mogen voor welke leeftijd het bedoeld is (hoewel de illustratie wel een goed beeld geeft) en dat het gaat om een voorleesverhaal.

****TEN DELE (vraag 7); Qua inhoud en vormgeving zeker wel, maar aangezien ik op een kliniek werk waar we al onze eigen folders hebben zal ik het boekje nu niet gebruiken. Wel mogelijk voor mensen met een eigen praktijk, of daar waar nog geen informatie of folders over beeldende therapie bekend zijn - Op het moment heb ik zelf geen kinderen, maar het lijkt me een heel leuk voor een neefje of nichtje als deze in therapie gaat. Omdat het luchtig blijft. Daarnaast denk ik dat het een hele goede voorbereiding is op de therapie dus als ik ook in een situatie kom waar het boekje van pas komt dan zou ik het zeker aanschaffen. JA/TEN DELE; Het ligt natuurlijk ook een beetje aan de prijs als het gaat om zelf aanschaffen. Het zou mooi zijn als je het boekje mee kreeg van de therapeut.

F.2. Mijn reactie op de resultaten

Dit zijn samengevoegd de opmerkingen en toelichtingen die de 6 personen gegeven hebben na aanleiding van de bijgenoemde vragen. Onder ieder stukje gaf ik mijn reactie (In kader).

1. 'Helemaal van jou' (Het inhoudelijke verhaal) vertelt over een eenvoudige manier over beeldende therapie;

'Helemaal van jou' ziet er heel toegankelijk uit. Mooi en creatief vormgegeven. Heel professioneel op zowel inhoudelijk vlak als de lay-out. Het inhoudelijke verhaal van Sam is heel duidelijk. Het is informatief. Het vat helder de basis van therapie samen. Het verhaal geeft een duidelijk beeld van wat een kind in beeldende therapie kan doen en waarom kinderen in therapie kunnen gaan. Het kan zelfs bruikbaar zijn voor andere vormen van 'niet-verbale' therapie. Door het voorbeeld van Sam is het denk ik voor kinderen ook makkelijker om zich te identificeren met het beeldende therapie. Het taalgebruik is prettig en helder. Op sommige plekken zullen sommige dingen anders gaan dan in het boekje, maar wat het is, waarvoor het is en wat er gedaan kan worden is duidelijk.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Geen paginanummering bij blz. 10 en 11 en 22,23.

Mijn reactie;

Ik ben blij dat hier in ben geslaagd. Soms zullen dingen inderdaad anders gaan dan in het boekje over Sam. Dit zal je bij het beschrijven van een boekje helaas altijd houden. Ik heb geprobeerd om niet te veel in te vullen; Zoals de houding van de therapeut, hoe het lokaal er precies uit ziet etc. Ik heb soms bewust geen paginanummering gebruikt omdat ik dit storend vond voor de lay-out. Ik heb me afgevraagd of dit vreemd was, maar ik heb meerdere boekjes gevonden waarbij dezelfde keuze is gemaakt. Ik kan me echter voorstellen dat het een gemis is.

2. De schrijfwijze, gebruikt in 'Helemaal van jou' (Het inhoudelijke verhaal) maakt het boekje geschikt om voorgelezen/ samen gelezen te worden met het kind;

Volledig en kindvriendelijk taalgebruik. Op een goede manier beschreven hoe een beeldende therapie in zijn werk kan gaan. Er worden uiteenlopende redenen waarvoor iemand in creatieve therapie kan gaan besproken. Het boekje nodigt op momenten uit tot verdere vragen stellen aan het kind (Heel mooi). Het boekje leent zich er goed voor om voorgelezen te worden. De uitleg is compact (de lengte is goed) en kan aangevuld worden met informatie over de situatie van het kind zelf. Daarna kunnen kinderen het zelf nog een keer lezen of van de plaatjes genieten of samen met een oudere zus/ broer of vriendin.

Samen zouden ze het dan ook kunnen begrijpen. Het wordt met name ook door de illustraties erg leuk gebracht.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Soms is schrijven in de verleden tijd niet mooi voor een voorleesverhaal. Til hier niet te zwaar aan. Het is tenslotte ook een informatief boekje en niet een voorleesboek, puur voor ontspanning.
- ❖ De tekstkolommen zijn misschien net te breed om fijn voor te kunnen lezen. Als deze iets smaller zijn is dat makkelijker om de volgende regel te vinden.
- ❖ Het stuk waar je schrijft over het bewaren van een geheim op blz. 33; Ikzelf zeg nooit tegen een kind dat het alles mag vertellen en dat ik het dan als geheim zal bewaren. Wanneer een kind mij ernstige of gevaarlijke dingen verteld, ben ik wettelijk verplicht om dit met derde te delen om erger te voorkomen. Ik zeg meestal iets in de trant van; 'je mag hier alles vertellen, en ik ga inderdaad niet zomaar alles door vertellen aan papa of mama, maar als het hele erge dingen zijn ga ik ze wel met andere mensen bespreken zodat we een oplossing kunnen vinden en zodat jij er niet meer alleen mee hoeft rond te lopen.'

Mijn reactie;

Ik vond het mooi om te lezen dat het boekje vragen op kan roepen die dan samen met het kind besproken kunnen worden. Zo ontdekt het kind meteen meer over de instelling waarbij het komt. Hoe het daar gaat. Misschien hetzelfde als bij Sam, misschien anders. De keuze voor het schrijven in de verleden tijd was niet snel gemaakt. Het verhaal van Sam begint in het heden, gaat naar het verleden en eindigt in het heden. Ik heb lang nagedacht over de ingewikkeldheid hiervan voor een kind. Uit mijn vooronderzoek bleek echter dat een kind of deze leeftijd logisch kan denken en makkelijk informatie opneemt (het gemiddelde kind). Daarom heb ik de sprong toch gewaagd om op deze manier te schrijven. Door duidelijk woorden zoals vandaag of vorige week te noemen hoopte ik de lezer voldoende mee te nemen. Het verhaal eindigt weer met vandaag en koppelt terug naar het begin van het verhaal. Een goede tip over de tekstkolommen die ik graag meeneem. Een erg belangrijke opmerking vond ik puntje drie bij advies of vraagtekens. Ik kan niet anders zeggen dan dat dit een goede opmerking is die ik meeneem in mijn aanbevelingen.

3. De 'ten geleide' (Bedoelt voor de volwassen lezer) bevat genoeg basisinformatie voor wie onbekend is met beeldende therapie;

Helder, Heldere basisinformatie, duidelijk in makkelijke taal uitgelegd. Voor mij staan de belangrijkste dingen erin.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Je kiest ervoor om uiteenlopende gevoelens te noemen in alinea 3 (ten geleide) en geen voorbeelden (zoals een scheiding, rouwverwerking, mishandeling) Heb je dit bewust gedaan?
- ❖ Misschien zijn er websites die je eventueel kunt vermelden. Zodat er wel de mogelijkheid is tot verdieping als een ouder vermoedt dat het kind therapie nodig heeft, of er gewoon meer van wil weten.

Mijn reactie;

Korte en krachtige feedback over de ten geleide die voor iedereen helder bleek. Ik heb bewust geen voorbeelden genoemd, maar heb dit samengevat door te schrijven dat sommige kinderen iets vervelends mee hebben gemaakt. Zo hoopte ik dat een ieder zich daarmee kan

identificeren. Iets vervelends kan iets heel groots zijn, of iets klein. Maar een goede en terechte opmerking. Ik heb gedacht over de opmerking over de websites. Ik wil graag dat dit boekje zo tijdloos mogelijk is. Websites komen en gaan. Nu zou ik kunnen kijken naar de zogenaamde 'stabiele' websites. Toch kom je dan snel uit bij instellingen of organisaties en ik weet niet of ik hun informatie zomaar mag invoegen. Dit zou ik na moeten gaan. Een andere mogelijkheid is het vermelden van boeken. Ook hieromtrent weet ik niet de regelgeving.

4. *'Helemaal voor jou'* vermindert eventuele angst/spanning voor het onbekende (de beeldende therapie);

Er staat duidelijk beschreven hoe zo'n therapie kan gaan, dat het ook een beetje spannend kan zijn, dat je van alles mag uit proberen en dat je tijdens het knutselen ook dingen gaat leren over jezelf. Sam is een ontroerend persoontje waar je als kind bij mee kunt leven. Sam vindt het spannend, maar leert dat het fijn is om met de therapeut te werken. Een veilig idee als je zelf aan therapie begint. Door het herkenbare voorbeeld van Sam zullen kinderen zich op hun gemak gaan voelen. Ze weten wat er gaat gebeuren en dat geeft vaak rust. Een kind zal het altijd spannend vinden om te komen de eerste keer, maar het zal beter begrijpen wat er gaat komen. Daardoor wordt het minder eng.

Mijn reactie;

Er wordt genoemd dat het altijd spannend is, zo'n eerste keer. Helemaal waar. Maar zoals ik boven gezegd wordt het misschien een beetje minder eng. Fijn om te lezen dat kinderen zich zouden kunnen identificeren met Sam, dat Sam een persoontje is dat een kind even mee kan nemen.

5. De omslag (combinatie kaft + achterkant) van *'Helemaal voor jou'* maakt duidelijk voor wie het boekje bedoeld is;

De omslag communiceert goed. Mooie tekeningen. leuk. Prima. De tekst op de achterkant is helder. Duidelijk omdat het er ook bij staat : als je kind in beeldende therapie gaat.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Het zou ook op de voorkant vermeld mogen voor welke leeftijd het bedoeld is (hoewel de illustratie wel een goed beeld geeft) en dat het gaat om een voorleesverhaal.

Mijn reactie;

Ook weer korte feedback gekregen op dit punt. De omslag wordt duidelijk gevonden. Om even in te gaan op het advies. Ik heb wat tijd doorgebracht in kinderboekenwinkels om onder andere naar de covers te kijken. Uitleg op de voorkant (zoals leeftijd) zie je haast niet. Wel haast altijd op de achterzijde. Vandaar mijn keuze om dit zo te doen.

6. De ondersteunende illustraties passen bij het verhaal;

Heel leuk. Heel goed. Prachtig. De illustraties passen goed bij het verhaal. Ze informeren op het niveau van de kinderen, zonder kinderachtig te worden. Ze spreken aan, waardoor het bijdraagt aan de herkenbaarheid van het verhaal. De structuren geweldig zoals de achtergrond: krijtbord, gebruik van karton, gescheurd papier, klei. Het leuke aan Pablo is zijn kleur + het multiculturele aspect dat door hem wordt vertegenwoordigd.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Over het shirt dat Sam draagt; Het midden van het shirt (het rondje) is wit gelaten, dezelfde kleur als de het papier. Hier misschien een kleur aan geven, gebroken wit of iets dergelijks zou al verschil maken. Nu lijkt het op sommige plaatjes alsof het een gat is.. ze leeg is.
- ❖ De huid van Sam is heel wit... zou eventueel een "huidkleur" kunnen gebruiken.

Mijn reactie;

Veel lof over de illustraties. Het is opgevallen dat ik heb geprobeerd ook een andere cultuur te betrekken bij het boekje in de vorm van Pabio. Ik heb 3 maal de opmerking gekregen over het shirt van Sam (Het rondje). Ik heb door tijdgebrek besloten om dit zo te laten, het stond al genoteerd als aanbeveling voor mezelf. Ik wil niet dat Sam leeg oogt. Ik heb continue getwijfeld over de huidskleur van Sam. Ik heb hierover ook contact gehad met de illustratrice. Ik heb uiteindelijk besloten om dit zo te laten. Maar dit wordt dus als vervelend ervaren. Een opmerking om mee te nemen.

7. Wanneer dit boekje echt uitgegeven zou worden zou u het zelf aanschaffen;

Jazeker! Een leuke aanwinst voor op het werk, zeker ook omdat ik niet afweet van het bestaan van iets dergelijks. Ik hoop het echt uitgegeven wordt, ik zou het zeker proberen bij een uitgever als ik jou was. - Helemaal onder de indruk van het boekje. Erg leuk om tijdens het proces met je mee te kunnen kijken en te merken hoe de opmerkingen, die ik en anderen maakten over de inhoud, in het eindproduct werden verwerkt. De tekst is vriendelijk en geruststellend, maar vooral goed doordacht en duidelijk. De illustraties zijn prachtig en echt een onderdeel van het verhaal. De vormgeving van je website is mooi en ik vond het erg leuk om het zo echt te kunnen lezen, door de blaadjes om te slaan. Ik hoop dat je een uitgever zult zoeken om het uit te geven en dan zal ik het zeker aanschaffen om het te gebruiken op het werk! - Op het moment heb ik zelf geen kinderen, maar het lijkt me een heel leuk voor een neefje of nichtje als deze in therapie gaat. Omdat het luchtig blijft. Daarnaast denk ik dat het een hele goede voorbereiding is op de therapie dus als ik ook in een situatie kom waar het boekje van pas komt dan zou ik het zeker aanschaffen. - Qua inhoud en vormgeving zeker wel, maar aangezien ik op een kliniek werk waar we al onze eigen folders hebben zal ik het boekje nu niet gebruiken. Wel mogelijk voor mensen met een eigen praktijk, of daar waar nog geen informatie of folders over beeldende therapie bekend zijn - Het ligt natuurlijk ook een beetje aan de prijs als het gaat om zelf aanschaffen.

Advies of vraagtekens;

- ❖ Het zou mooi zijn als je het boekje mee kreeg van de therapeut.

Mijn reactie;

Er is positief gereageerd op de vraag over het zelf aanschaffen van dit boekje. Ik denk er ook over na om een poging te wagen om het boekje uit te geven. Wanneer ik dit doe wil ik nog een aantal dingen aanpassen. Ik heb nog vele tips gehad (vooral over lay-out en illustraties) die ik te belangrijk vind om dan te laten liggen. Er werd geschreven dat het mooi zou zijn als je het boekje meekreeg van de therapeut. Wanneer het boekje bij uitgave daadwerkelijk (zoals ik nu heb) een harde cover zou krijgen is het een te dure grap om de boekje mee te geven binnen een instelling. Dan praten we over een prijs van meer dan 10 euro per boekje. Ik kan me voorstellen dat het boekje uitgeleend kan worden. Of op een vast plekje staat zodat het altijd even gepakt kan worden. Toch heb ik weer opnieuw twijfels gekregen ten aanzien van een harde kaft of niet. Een harde kaft is veel aantrekkelijker. Een pocketeditie,

met zachte koft veel goedkoper in aanschaf. Deze beschadigd dan ook sneller.

8. Aanvullende opmerkingen:

Mooie, origineel en creatief vormgegeven. Modern hoe je het hebt gedaan met het boekje op de website, en dat je zo met je muis de bladeren om kan klikken.

Complimenten over de Communicatie. Helder en duidelijke mailtjes altijd erg duidelijk en helder, werkt prettig. Geweldig. Leuk om te lezen. Wie weet komt het nog zover dat het boekje echt door therapeuten aan kinderen gegeven kan worden als deze in therapie gaan. Leerzaam en uniek. Het heeft iets eigens, en is toch makkelijk toegankelijk. Heel goed gedaan. Veel adviezen op lay-out en illustratief gebied (van Rianne, Illustratrice). Veel adviezen op typografie/ grafisch gebied (van Teuntje, student grafisch ontwerp).

Mijn reactie;

Ik vond het fijn om complimenten te mogen ontvangen over het digitale boekje, maar vooral over de manier van communicatie. Ik heb altijd geprobeerd om duidelijk te zijn en mensen op de hoogte te houden, maar niet te overspoelen met informatie. Ik heb veel adviezen gekregen bij dit puntje over lay-out en illustratief gebied. Ik hecht veel waarde aan deze feedback omdat deze komt van mensen die er hun vak van hebben gemaakt. Daarom heb ik besloten om na de beoordelingen het hele boekje door te nemen aan de hand van deze feedback en wijzigen wanneer ik er mee eens ben. Wil ik het boekje echt laten uitgeven, dan moet het kwalitatief zo goed mogelijk zijn.

G. Conclusie

'Helemaal van jou' is een feit. Het boekje is af en geëvalueerd door 6 personen vanuit verschillende vakgebieden zoals eerder benoemd. Mijn doelstelling was; *Een uitnodigend voorlichtingsboekje ontwerpen voor kinderen in de basisschoolleeftijd en andere geïnteresseerden dat op een eenvoudige manier vertelt over beeldende therapie.* In hoeverre ben ik hier in geslaagd?

Het boekje 'Helemaal van jou' vertelt over Sam, een meisje dat voor het eerst naar beeldende therapie gaat. Het is een voorlichtingsboekje voor kinderen van 6 tot 10 jaar en behoort voorgelezen te worden of samen gelezen te worden met ouder, verzorger, of beroepskracht. Een ieder die deelnam aan de evaluatie over dit boekje heeft het boekje als positief ervaren. Uit de evaluatie blijkt dat 'Helemaal van jou' op een eenvoudige manier vertelt over beeldende therapie. De schrijfwijze (van het inhoudelijke verhaal) maakt het boekje geschikt om voor te lezen of samen te lezen met het kind. De enige twijfel was omtrent het gebruik van de verleden tijd. Kan een kind het verhaal goed volgen wanneer er sprongen in de tijd worden gemaakt? Een kind van 6 tot 10 jaar leert logisch denken en begrijpt wat gisteren en vandaag betekent. Ik verwacht hierdoor dat dit geen problemen oplevert. Is dit wel het geval, dan kan dit uitgelegd worden door ouder, verzorger of beroepskracht. De 'ten geleide' bevat genoeg basisinformatie voor wie niet weet wat beeldende therapie inhoudt. Het boekje kan eventuele angst of spanning voor het onbekende (de beeldende therapie) verminderen. Dit neemt niet weg dat het altijd spannend blijft om voor de eerste keer in beeldende therapie te gaan. De omslag van 'Helemaal van jou' maakt duidelijk voor wie het boekje bedoeld is. Er was geen twijfel over dat de illustraties passen bij het verhaal.

De grootste verdeeldheid zit in het al dan niet aanschaffen van het boekje op dit moment. Wanneer 'Helemaal van jou' uitgegeven zou worden zouden 3 personen dit boekje graag aanschaffen daar zij dit kunnen gebruiken binnen het werkveld. 2 personen zouden het boekje aanschaffen wanneer iemand in hun leefomgeving naar beeldende therapie zou gaan. 1 persoon heeft binnen de instelling een folder waarmee daar gewerkt wordt, anders zou hij het boekje wel eventueel aanschaffen. Ik verwacht hierdoor dat mensen het boekje zullen aanschaffen op het moment dat het voor hen relevant is binnen de werkplek of privé.

Vele adviezen heb ik nog mogen ontvangen tijdens deze evaluatie over de lay-out en de illustraties. Na de beoordeling ga ik hierom het boekje nogmaals onder de loep nemen en waar nodig aanpassen. Dit, omdat het mijn wens is om het boekje daadwerkelijk uit te geven.

H. Maar dat is weer een ander verhaal (Aanbevelingen)

- ❖ 'Helemaal van jou' is geschreven voor kinderen van ongeveer 6 tot 10 jaar. Een dergelijk boekje zou ook ontworpen kunnen worden voor 'de kleuter', 'de tiener' en voor 'de jongere'.
- ❖ Een boekje over creatieve therapie is een boekje voor beeldende therapie geworden. Ik heb uiteindelijk gekozen om het boekje specifiek te richten vanuit het medium dat ik uit ga beoefenen. Uit mijn vooronderzoek bleek dat er weinig tot geen initiatieven zijn voor dergelijke voorlichtingsboekjes, maar dat de wens er wel is. Naast dit boekje over beeldende therapie zou er ook een boekje over drama therapie en muziektherapie geschreven kunnen worden.
- ❖ Studenten beeldende therapie (4^e jaar) die deelnamen aan mijn vooronderzoek (vragenlijst; In hoeverre is er behoefte aan mijn product) gaven aan dat zij het vaak nog lastig vinden om een cliënt(je) te vertellen over de therapie. Misschien zouden er nog andere handvaten ontwikkelt kunnen worden voor deze doelgroep.
- ❖ Er werd door een student beeldende therapie (4^e jaar) die deelnam aan mijn vooronderzoek (vragenlijst; In hoeverre is er behoefte aan mijn product) de wens uitgesproken om een dergelijk boekje te willen hebben voor gebruik in het buitenland (Afrika).
- ❖ Tijdens mijn vooronderzoek werd ook door een student uitgesproken dat een dergelijk boekje ook ontworpen zou kunnen worden voor (dementerende) ouderen die in beeldende therapie gaan. Even een boekje doorkijken als je het niet meer weet.

I. Bronnenlijst

- Delfos, M.** (2006). *Merel is bang*. Uitgeverij SWP.
- Delfos, M.** (1997). *Vogel*. Trude van Waarden Producties.
- Delfos, M.** (2007). *Witstipje en Fleur/ Ronald en muis*. Uitgeverij SWP.
- Delfos, M.** (2008). *Van alles twee; Over de betekenis van echtscheiding voor jonge kinderen*. Nino.
- Delfos, M.** (2008). *Aletta en de giraf*. Uitgeverij SWP, 2008.
- Dongen van, I.** (1998). *Dag papa in de hemel*. Uitgeverij de Bonte Bever - Utrecht.
- Doorn van, A.** (scriptie Creatieve therapie Drama 1997). *Het maken van een voorlichtingsboek voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 10 jaar*. Uitgeverij HvU/ FSAO. FMRCT: 97/ 301.
- Foks-Appelman, T.** (2005). *Kinderen geven Tekens*. Eburon - Delft.
- Ginkel van, F. Kerseboom, R.** (2007). *Aap en Schaap*. Uitgeverij SWP.
- Grabau, E. Visser, H.** (1987). *Creatieve therapie, spelen met mogelijkheden*. Bohn Stafleu Van Loghum - Houten/ Zaventem.
- Jansen, K. Kempers, M.** (scriptie Creatieve therapie Drama, 2003). *Een onderzoek naar adequate voorlichting aan ouders op de kinder- en jeugdafdeling van de RIAGG*. Uitgeverij Amersfoort. HvU/ FSAO. FMRCT: SPO DR 03/008.
- Kitamura, S. Oram, H.** (1991). *Ben is boos*. Uitgeverij Lemniscaat.
- Schalk- Meijering, M. Medema, I.** (2007). *Uitgeverij Mozaïek Junior* - Zoetermeer.
- Tieleman, M.** (2008). *Levensfasen, de psychologische ontwikkeling van de mens*. Boomonderwijs.
- Viorst, J.** (1974). *Monsters en vampiers, spoken en boemannen, duivels en dwergen, levende lijken en griezelige dingesen bestaan niet zegt mijn moeder*. Uitgeverij Kosmos - Amsterdam Antwerpen.
- Vuchelen van, M.** (1998). *Stijn is anders*. Uitgeverij Lannoo.
- Wegenast, B.** (2008). *Hanna en ik*. Uitgeverij Lemniscaat - Rotterdam.
- www.jmouders.nl; www.nu.nl; www.catalogus.hu.nl

J. En wat er nog meer bij hoorde (Bijlagen)

Bijlage 1; Hoofdstuk A (A.4.) Vragenlijst Vooronderzoek

Vragenlijst ----- Groot Praktijk Project, Nicole van der Aa

Beste.....

U heeft aangegeven graag mee te werken aan mijn afstudeerproject. Ik wil u vragen om deze vragenlijst in te vullen en uiterlijk 5 maart terug te sturen. Alvast bedankt voor uw medewerking.

Nog even in het kort; Ik wil graag een voorlichtingsboekje ontwikkelen voor kinderen in de basisschoolleeftijd die in creatieve therapie gaan. Een handvat, om op een fijne/speelse/uitnodigende manier het kind te kunnen vertellen wat het te wachten staat. Ook bij latere onduidelijkheid bij het kind of omgeving kan het boekje er naar behoefte weer bij worden gepakt.

Hoe ontwerp ik een uitnodigend voorlichtingsboekje voor kinderen in de basisschoolleeftijd en andere geïnteresseerden dat op een eenvoudige manier vertelt over creatieve therapie?

Nu is het belangrijk dat ik onder andere onderzoek of er wel behoefte is aan een dergelijk (prenten) boekje. En wat is belangrijk voor het boekje zelf? U zou mij helpen met het invullen van de onderstaande vragen. Het kan zijn dat u sommige vragen niet kunt beantwoorden, daar mensen uit verschillende beroepsvelden komen. Geef dit dan aan bij de vraag. Veel plezier!

Kunt u hieronder een korte beschrijving geven van de context waarin u werkzaam bent?

Wat is uw eerste gedachte bij het lezen van dit projectidee?

In hoeverre ziet u dit boekje als een toegevoegde waarde binnen uw beroep/ school/ Instelling?

Wat is er al beschikbaar binnen uw werkcontext over voorlichting voor kinderen en andere betrokkenen over creatieve therapie?

Zou u het boekje zelf gebruiken? Zo ja, hoe en wanneer zou u het inzetten? Zo nee, kunt u beschrijven wat de reden is?

Voor wie zou een dergelijk boekje verder geschikt zijn?

Wat ik minimaal wil bereiken is dat het kind en verdere betrokkenen een verhoogd begrip van creatieve therapie krijgt (informerend). In hoeverre zal een dergelijk boekje hieraan bijdragen denkt u?

Verder is mijn wens dat dit boekje het kind ook bewuster in het proces laat stappen. In hoeverre zal een voorlichtingsboekje hierbij kunnen helpen?

Ik hoop ook dat het boekje eventuele angst voor het onbekende, wat gaat er met mij gebeuren, wegneemt. Dat een kind ontspannen, of minder gespannen naar de therapie gaat. Zou het boekje hieraan kunnen bijdragen?

Het product behoort uit meerdere boekjes te bestaan. Een prentenboekje voor een kind van 4 zal waarschijnlijk niet geschikt zijn voor een kind van 10. Momenteel denk ik aan drie uitgaven. Een prentenboek/voorleesboek voor kinderen van 4 tot 7. Een leesboekje met illustraties voor kinderen van 7 tot 10. Een pocketboekje voor kinderen van 10 tot en met 13 jaar. Het prentenboek/voorleesboek gaat echt uitgewerkt worden.

Wat mag er niet ontbreken aan informatie binnen het boekje?

Wanneer je een prentenboek/ voorleesboek neemt, is de tekst leidend of de illustraties. Welke optie ziet u als de juiste keuze in dit geval?

Het boekje moet erom vragen om opgepakt te worden. Waar moet ik goed op letten bij het maken van zo'n prenten/voorleesboekje?

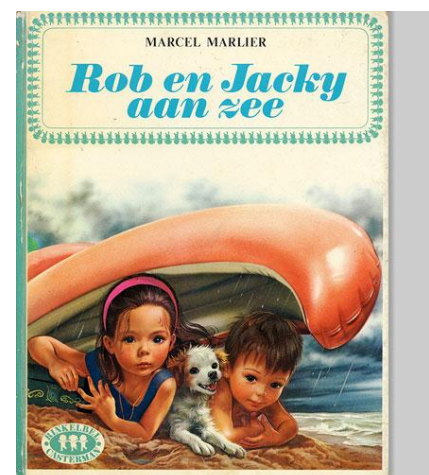
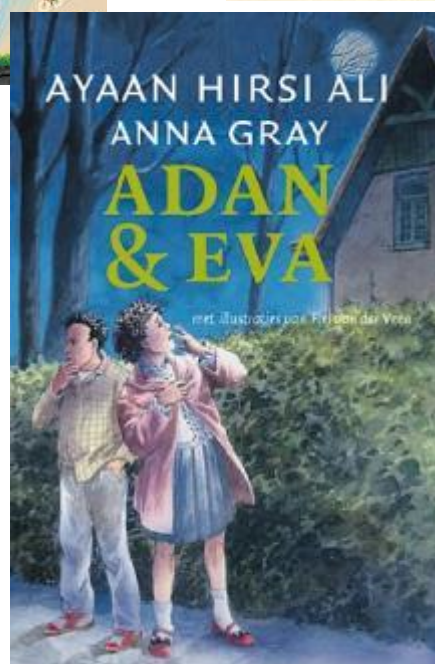
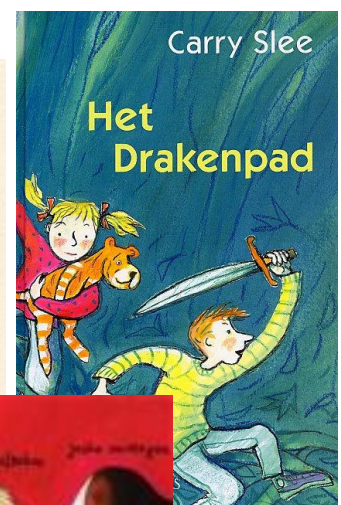
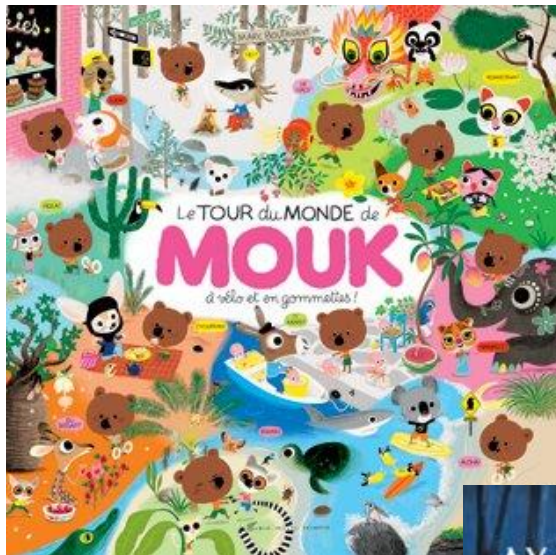
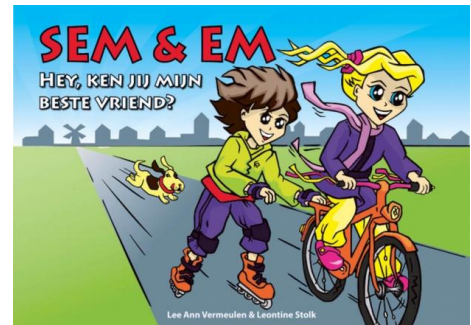
Heeft u nog verdere (boeken) tips voor mij zodat ik tot een goed product kan komen?

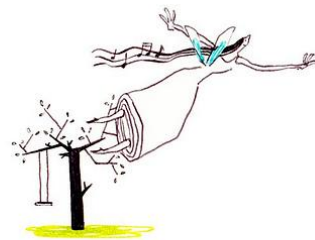
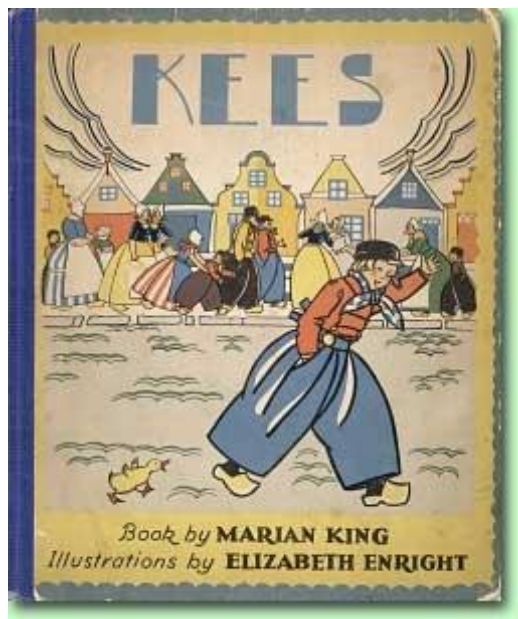
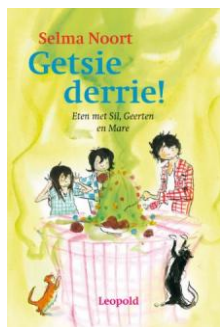
Ik dank u hartelijk voor uw medewerking.

Vriendelijke groet,

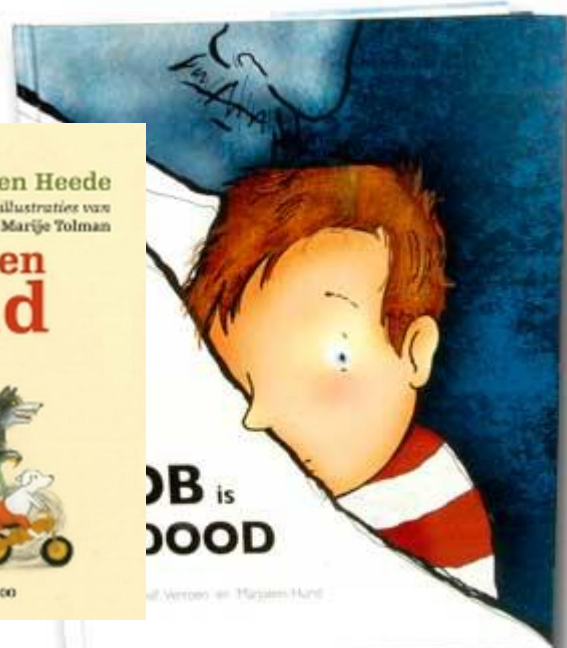
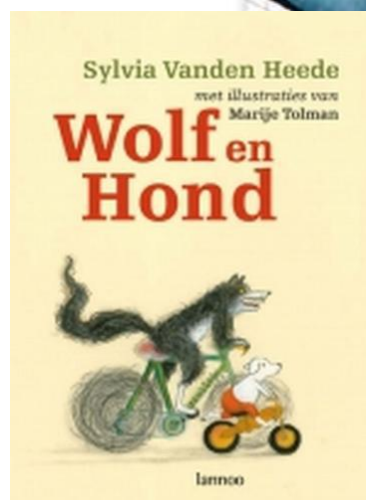
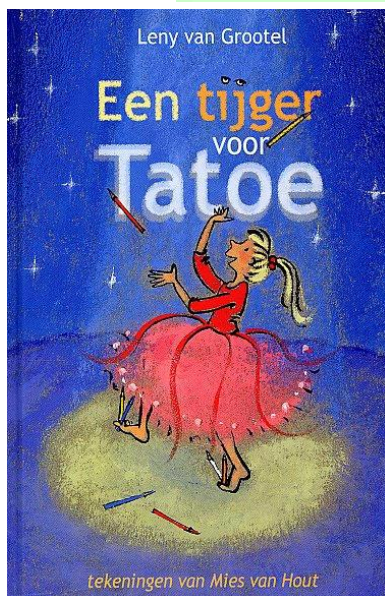
Nicole van der Aa

Bijlage 2; Hoofdstuk C. Helemaal in proces (Stap 5 Illustreren)

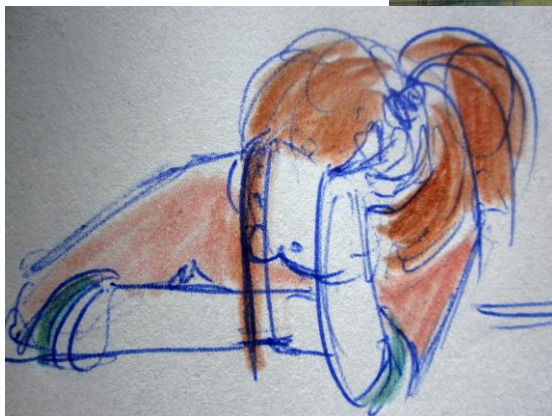

SabienClement

Bijlage 3; Hoofdstuk C. Helemaal in proces (Stap 5 Illustreren)

Evaluatieformulier ----- Groot Praktijk Project, Nicole van der Aa

Beste.....

U heeft aangegeven mee te werken aan de eindevaluatie van mijn afstudeerproduct; *Een voorlichtingsboekje voor kinderen in de basisschoolleeftijd en andere geïnteresseerden dat op een eenvoudige manier vertelt over beeldende therapie*. Eerder heeft onder andere u, ook al meegewerkt aan mijn vragenlijst. Mede dankzij de antwoorden die u mij gaf ben ik gekomen tot mijn uiteindelijke product; Het boekje, 'Helemaal voor jou'.

Open eerst deze website; <http://helemaalvanjou.collekecolleke.nl/> .

Wat u nu voor u ziet is de digitale versie van 'Helemaal voor jou'. (Toets F11 wanneer u het boekje niet helemaal in beeld heeft.) Het is geschreven voor kinderen van +- 6 tot 10 jaar. Wanneer het boekje daadwerkelijk in gebruik genomen gaat worden zal het een harde kft hebben. Het formaat zal 15 cm in de breedte bij 20 cm in de hoogte zijn. Door in de hoekjes te klikken (of door de hoekjes naar links of rechts te slepen) kunt u de pagina's omslaan. Leest u alstublieft eerst op uw gemak dit boekje door (Dit zal waarschijnlijk 10 tot 15 minuten in beslag nemen). Vult u daarna onderstaande vragen naar alle eerlijkheid in (Dit zal +- 10 minuten van uw tijd in beslag nemen). U zou mij erg helpen wanneer u ook van de open ruimten (Aanvullende opmerkingen/ Toelichting) gebruik maakt.

Ik vraag u om de ingevulde lijst terug te mailen naar; nicole.vanderaa@student.hu.nl, voor woensdag 19 mei.

Ik dank u hartelijk voor uw medewerking en tijd die u heeft willen steken in dit project.

Met vriendelijke groet,

Nicole van der Aa

Vul hier alstublieft in;
Uw Naam;
Uw Werkcontext/ beroep;

1. Mijn beoogde resultaat was een voorlichtingsboekje voor kinderen in de basisschool en andere geïnteresseerden dat op een eenvoudige manier vertelt over beeldende therapie. 'Helemaal voor jou' is geschreven voor kinderen van +- 6 tot 10 jaar. Informeert het inhoudelijke verhaal van Sam op een eenvoudige manier over beeldend therapie?

Informeert; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

2. Dit boekje behoort voorgelezen/ samen gelezen te worden. Het kind, samen met ouder, verzorger, beeldend therapeut, verwijzer, intern begeleider, leerkracht, studenten of andere niet genoemden. Is de schrijfwijze, gebruikt in het inhoudelijke verhaal van Sam geschikt als zodanig?

Geschikt; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

3. 'Helemaal van jou' bevat een ten geleide, bedoeld voor de volwassen lezer. Bevat deze ten geleide genoeg basisinformatie voor wie onbekend is met beeldende therapie?

Genoeg basisinformatie; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

4. Naast informeren/ voorlichten wilde de schrijfster ook bereiken dat *'Helemaal voor jou'* eventuele angst/spanning voor het onbekende (de beeldende therapie) verminderen. Kan dit boekje deze eventuele angst/ spanning verminderen?

Angst/ spanning verminderen; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

--

5. Maakt de omslag (combinatie kft + achterkant) van *'Helemaal voor jou'* duidelijk voor wie het boekje bedoeld is?

Omslag duidelijk; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

--

6. *'Helemaal voor jou'* bevat ondersteunende illustraties. Zijn de illustraties passend bij het verhaal?

Passend; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

--

7. U heeft dit boekje nu helemaal doorgenomen en het geëvalueerd. Zou u dit boekje, wanneer het echt uitgegeven zou worden, zelf willen aanschaffen?

Aanschaffen; Ja/ Ten dele/ Nee (markeer/ kleur het juiste antwoord)

Aanvullende opmerkingen en Toelichting;

--

8. Ik nodig uw uit om deze ruimte te gebruiken wanneer u nog graag wat kwijt wilt over *'Helemaal voor jou'*.

Aanvullende opmerkingen;

--

Een nawoordje

U bent nu aan het einde gekomen van deze einddocumentatie (of u bent achteraan begonnen). Na deze lange zit heeft u natuurlijk rust verdient. Ik hoop dat mijn proces, het ontstane boekje 'Helemaal van jou' en al het andere dat onderzocht en geconcludeerd is u duidelijk is. Ik hoor graag uw feedback.

Met vriendelijke groet,

Nicole van der Aa